

ADAM OLACAK ÇOCUK

AYGUN TUĞAY

Kalemin silgili olsun

eskiyi sil yeniği yaz.

(ayguno)

Yirmili yaşıımı geçtiğim halde hala lise diplomasını alamamış bir gençken bir gün teyzemin anneme şöyle dediğini duydum: **Abla bu çocuk adam olamayacak.**

İşte bu küçük anı kitabı, adam olamayacak denilen o çocuğun gençlik yaşamının ironik öyküsüdür.

Anlatımlarda koyu renkte basılı olanlar da bu yaşanmışlığın ebeveynlere yönelik öğütleridir.

Yaşam öyküm herkesin belki de ilgisini çekmeyecektir ama her öğütün bir somut dayanağı da olmalıdır. Adam olmaz gibi görülen çocuğun haylazlıkları gelecekte onun ne olacağını göstermeyecektir görüşümdedir. O tembel çocuk bugün bir profesör de olabilmiş ise bu öğütlere kulak asmak da gereklidir bence.

Okunmasını kolay ve keyifli bir dille anlatmaya çalıştım. Anlatımlar, benim gibi dede ya da nine olmuş kuşaklar için bir dönemi anımsatma gibi görünse de günümüzün anne ve babalarına da yararlı olabileceğini umuyorum.

GİRİŞ

Dostlarım seksen yıllık bir yaşam hikâyesidir okuyacaklarınız. Tüm yaşamın birkaç sayfaya sığabiliyor olması da acı bir ironi ne yazık ki. Aslında ciltler dolusu şeyler yaşıyorsunuz. Ama aklınızda yer eden ve anlatılmaya değer olanlar sadece birkaç sayfa olabiliyor. Hani bir masal tekerlemesinde “onca yolu gitmiş ama geriye bakınca ne görsün bir arpa boyu yol gitmiş” derler ya, işte öylesidir geriye bakıldığında yaşam yolu. Yaşam öykümde bende iz bırakan anılarımı öncelikle kendim için yazdım ve görüntüledim. Çoğu kimseyi hiç ilgilendirmeyeceğini de biliyorum. Geriye dönüşler yaparken her duraksamadaki anılarımla tekrar yüzleşmek istedim. Yaşadığınız anda farkında olamadığınız güzellikleri bu geri dönüşlerde anımsarken mutlu olduğunuzu görüyorsunuz. Bence sizler de bu dönüşleri yapın; görüntüleyin ve kaleme de alın derim. Geciken günlüğünüzü nirengi noktalarına ayırın ve özetleyerek yüzleşin. Önce kendiniz için. Sonra yakınlarınız ve dostlarınız için yapın. Yaşam özetinizi kaleme alırken sizde var ya da eksik olan bazı şeyleri de fark edebilirsiniz. Örneğin iyi bir yazı ya da bir hikâye yazabilmeyi ufak şiirler dile getirmeyi. Bu şekilde de geçmişteki doğrular ve yanlışlarla yüzleşmeyi isteyebilirsiniz. Ben bu yüzleşme için yola çıktım. Sek-sek oyunu gibi arkaya ve öne tek-çift atlama ve dönüşlerle yaşam öykümü söylediğim gibi, önce kendim için özetlemeye çalıştım. Sizler de bu örnek gibi kendi yaşam kesitlerinize dönüşler yapabilirsiniz. Birlikteki yolculuğumuz için şimdiden teşekkür ederim.

AYGUN TUĞAY

YAŞANANLAR

16 Mayıs 1941 doğum tarihim. Doğum yerim ise Eskişehir. Muvazzaf Subay olan Edip Babamın tayin yeri Eskişehir olunca ben de orada doğmuşum. Akabinde İstanbul'a göç edince de nüfus kaydım 01 Eylül 1941 İstanbul olarak nüfusa yazılmış. İleride subay olursam Ağustos terfilerinde kaybım olmaması için bu tarihi seçmiş babam. İlginç bir önsezi değil mi? Bu öngörü gerçekleşmeyince yani subay da olmayınca nüfusumda 1 Eylül tarihi kaldı tabii ki. Bana inanın 16 Mayıs benim gerçek doğum tarihim. Doğduğum günü benden iyi kimse bilemez! Perihan annem ve birkaç yakınım da şahitler bu tarihe! Boğa burcu. Bana da bu uyuyor zaten.

Kalamış İskele Sokak No 7 Fenerbahçe. 1945 yılından itibaren büyüdüğüm ve nüfusta kayıtlı olduğum yer. Ziya Bey ve Naci Bey evlerinin önündeki yola bakan üçüncü iki katlı ve bahçeli Edip Bey evi. O tür evlerin Alman mimarisi oldukları söylenirdi. Bahçe ortasında çatı katlı evlerdi onlar. İkinci katın penceresinden baktığımızda uzaklarda kışları tepesi hep karlı bir dağ görünürdü. Babam işte her gün oradan getirtilerek suyunu içtiğimiz o dağ Kayış Dağı demişti. Düşünün, ikinci kattan bakınca dahi görülebilen o dağı bugün o seviyeden görebilir misiniz oradan? Bakıyor ama artık hiçbir şey göremiyorsunuz. Şimdi o evimizin yerinde bir kazuletin yer aldığını üzülenek görüyorum. Öyle ki, karanlık duruşu ile hani neredeyse yoldan da pay ister gibi dikilmiş o güzelim eski çamlı bahçeye. Ön bahçesinde iki koca çamın arasında paylaşamadığımız tek şezlongu, gıcırdamaları ile geriye yatırırken arada parmağımı sıkıştırdığım o günleri, kozalaklardan zaman zaman sağa sola düşen fıstıkları, mis gibi çam-ot-çiçek kokularını çok arıyorum şimdi. Ama yine de şanslıyım diye de düşünüyorum. Neden mi? O ağaçları, o kokuları ve o ufku yaşayarak gördüğüm için. Şimdilerde o kazuletin bilmem kaçınıcı katında bak bak karşı komşunun camına ufuksuz günler ve yıllar boyunca. Güzellikleri görerek yaşlanmış olmanın yaşamımda mutlu bir akış olduğunu düşünüyorum şimdi. **Sizler de kemale ermiş kişilerseniz yaşlılığa bir de iyi tarafından bakın, o güzel ufukları sizler de gördünüz.**

Ne yazık ki o güzel kuş yuvaları artık yok. Bizler gibi teknolojiye yenik düştüler. Kardan adam yaptığımız o bahçe ve karşımızdaki içinde kartopu oynadığımız Yakup Ağa'nın bakla tarlası yok. Oradan bakınca gözüken Kalamış koyu ve iskelesi de yok. O tarlada arkadaşlarımla bakla içlerini çiğ olarak yediğimiz ve sonrasında karın ağrısı çektiğimiz o özgür günleri şimdi bile anımsıyorum.

Kırmızı kayığımızla berrak Kalamış Koyunda kürek çekilen günleri, o kayıkla geceleri kıyısına yaklaşarak Belvü Gazinosundan gelen Türk Sanat Müziğinin unutulmaz solistlerini bedavadan dinlemeyi ve yine o kayığa doluşarak Kabotaj Bayramlarında Moda Koyundaki turlamalarımızı da hiç unutmuyorum.

Kayığını alan küreklere asılarak, daha sükseliler kıçtan takma ufak motorları ile denizi köpürterek doluşurdu Moda'nın o berrak koyuna. Bayraklar flamalar balonlar rengârenk doldururdu Kabotaj Bayramında Moda-Kalamış-Fenerbahçe üçgenini. Bu üçgen Bermuda Şeytan Üçgeni gibi de değildi o zamanlar. Mutlu yaşam üçgeniydi o koylar. Onca tekne sanki tek bir tekne imişçesine iç içe birlikte kutlardı o günü. Hatırlarım, koca yayvan beyaz sandallar içinde çifte dizilmiş onca deniz askeri o teknelerini sağa sola sallandırır alabora eder ve karşı tarafından aynı askerleri aynı yerlerinde koruyarak tekrar su yüzüne döndürüverirlerdi birden. Artık ne o koy var ne o eski ahşap tekneler ne de o kutlamalar.

Evimizin önünden geçen yol Yakup Ağanın tarlasının altından toprak yola dönüşür bir yokuş inişi ile de aşağıya deniz seviyesine iner devamında ses sanatçısı Perihan Altındağ ve İtalyanların evleri önünden iskeleye ve Todori'nin bahçesine varırdınız. Yolun devamı açıkçası bir tarla gibiydi ve Kurbağalı Dereye kadar da uzanırdı. Okuldan teyze oğlu Tamerle yayan dönüşlerimizde bu tarladan geçer eve gelirdik. Bir keresinde bizi köpekler kovalamış sulara ve çamurlara bata çıka tabanları yağlamıştık. O gün balıkçılar köpekleri kovalamasa belki eve bile gidemeyecektik. Şimdilerde o tarlalar yok ama köpekler daha alışkın insanlara. Kulaklarından zoraki vesikalı, trafikteki kırmızı ışıklarda yeşili bekliyorlar bizlerden de akıllı olarak. Sanki zaman içinde gelişen sadece onlar gibi geliyor bazen bana. Sanıyorum İtalyan ailenin önlerinde ufak bir beton iskele vardı. Korsancılık oyunlarımızın kadırgasıydı o ufak iskele. Kızılderililikten bıkip oklarımızı da bırakıp tahta küreklerimizi kapıp atlardık beton teknemize. Bazen kara yönüne bazen de deniz yönüne asılırdık küreklere. Kara tarafına kürek çektiğimiz bir gün teyzemin büyük oğlu olan Ayber arkada dümendeydi sözde. “Cup” diye su sesi duyduk birden. Hemen dönmüştük ki Ayber sırlıklam iskelenin üstünde bize bakıyor. Düşmesi ile çıkması bir oldu lafının doğruluğunu ilk kez orada görmüştük Tamerle. Öyle çabuk çıkmıştı ki sudan belki de düştüğü fark edilmez düşüncesiyle. Çok gülmüştük o gün.

Yakup Ağa'nın tarlası diyordum laf karıştı. İşte o tarlanın bize yakın olan tarafından olağan üstü lezzetli o koca incir ağacının dibinden ama ilk çıkışı nereden hiç belli de olmayan ufak bir dere akardı denize doğru. O dereye kâğıttan ya da tahtadan yaptığımız kayıkları yarıştırdık denize kadar. Pırıl pırıl akan suyun içinde kamçı kuyruklu siyah yüzlerce kurbağa yavrusu iribaşları avuçlarımıza alırdık. Bazen de bir cam kavanozu akışın tersi yönünde bir süre tutar içini berrak su ve iribaşlarla doldurup eve göstermeye götürürdük koşa koşa. Zılgıtı yiyince tekrar geri götürüp dökerdik dereye hepsini. Sözümlü ettiğim dere kenarındaki o incir ağacında Tarzancılık oynardık belimizde tahtadan sözde bıçaklarımızla. Birimiz “Çıta” olurduk bazen. Ama hiç kimse “Jane” olmayı istememişti. Zaten lisede bile bir Jane edinmemiştim o zamanlar. Şimdilerde çokça görülen bu doğal arkadaşlıkları o zamanlar ayıp olarak belleğimize sokmuşlardı eski “Tarzan” ve “Jane” büyüklerimiz. Bak şimdi! Nerden geldik

buraya? Ne diyordum? İncir ağacında kalmıştık değil mi? Unutamadığım bir ağaç daha var ki şimdilerde “Basri Dirimlili” adı verilmiş olan sokağın sonlarına doğru eskiden denizin kenarında şimdi ise otoparkın arkasında kalmış olarak hala yaşıyor ve katledilmemiş olarak duruyor ne mutlu ki. Öylesine eğik bir çam ağacıydı ki koşarak üzerine kadar çıkabiliyorduk. O tarlanın kurdu ve arkadaşım da olan Gülsüm hanımın küçük oğlu Muhittin’in bir seferde koşarak çıktığı ağaca ben ortalara gelince ata biner gibi sarılıyor ve kışın kışın kayarak geriye dönüyordum. O ağaç orada duruyor arada gidip ziyaret de ediyorum. Sadece o mu? Fener Burnunun oradaki birçok baba ağaç beni tanır. Gider konuşurum onlarla bazen. Beni hatırladınız mı derim. Benden çok öncelerini de gören ve çok sonralarını da umarım görecek olan o toprakların gerçek sahibi ağaçlarla dertleşirim bazen arada gövdelerini de okşayarak.

Edip Bey evi çok odalı bir ev olduğu için geleni gideni ve kalanı da çok olurdu. Bu nedenle mutfaktan hiç çıkamayan annemi bilmem ama bu kalabalıktan ben çok mutlu olurdum. Teyze kuzenlerim Ayber ve Tamer’le birlikte evin bahçesinde oynar, açılır merdivenle çıkılabilen tavan arasında her girişimizde yeni bir şeyler bulurduk. Ayrılmaz bir üçlüydük. Ayber en büyüğümüzdü bu nedenle de ona inanır ama sonuçta da hep kandırılırdık.

Hiç unutmuyorum bir gün bahçede olağan üstü büyüklükte tombul, yeşil bir tırtıl bulmuştuk küçüğümüz Tamerle. Ayber bize zakkum ağacından iki yaprak verdi ve toprağa gömmemizi söyledi. Sabah açtığımızda yaprağın tırtıl olacağına da bizi inandırdı. Sabahı zor etmiştik. Ertesi gün kazdığımızda koyduğumuz yaprakların yerinde olduğunu ve tırtıla dönüşmediğini üzülerken ve kendimize de kızarak görmüş olduk. Öylesi ayrılmaz üçlüydük ki bir giysi dikileceği zaman kavga çıkmasın diye üçümüze de aynılarının yapıldığı da olurdu.

Evimizin üst katında büyük salonda bir siyah piyano vardı. Ev alındığında mı vardı yoksa sonradan mı geldi bunu hatırlamıyorum. O zaman piyanoyu ilk kez görüyordum. Daha önce annemin ut çalıyor olması nedeni ile çalgı aleti olarak bir onu tanıyor bir de bana alınan ama bir türlü de doğru dürüst çalamadığım pompalı ağız armonikasını biliyordum. Ablam çok iyi piyano çaldığına göre bu piyanonun benim hatırlayamadığım ve göremediğim bir katılımı olmuş bize diye düşünüyorum. Sonuçta beni ilgilendirmeyecekti de. Ta ki bana yaşlı bir madam hocadan ders aldırılmaya başlanıncaya kadar. Dersler çok sıkıcı geliyor ve aklım beni çağıran dışarıdan gelen ısıklara takılıyordu. Ayrıca bir an önce bitsin diye hızlı çalıyor olmamdan ötürü de elime sıkça tokat da yiyordum. Baktılar ki olamayacak bu derslere son verdiler ve beni en başarılı olduğum sokak oyunlarına bıraktılar.

Bu oyunlarımda bir de hiç de hoş olmayan bir sakar tarafım vardı ki bu nedenle de çok kişinin başını yarmıştım. Karşı binada oturan Alman bir ailenin Ditma adlı bir oğlu vardı benim yaşlarımda. Türkçeyi çok da iyi konuşamadığı ve biraz

da lapacı olduğu için oyunlarımızda onu pek de istemezdik. Bu dışlanmışlığa annesi de üzülüyordu ve bu nedenle de bizim aramıza girmesini istiyordu doğal olarak. Aramıza aldığımız bir gün “kızılderililik” oyunu için kendi elimizle yaptığımız yay ve oklarımızı çıkarttık. O gün hava da biraz rüzgârlı olduğundan attığımız oklar nerede ise bir bumerang gibi farklı yönlere dönüyor ve oyun keyfi de kaçıyor. Aklıma bir şey gelmişti. Oklarımızın uçlarına ağırlık yapması için biraz tel sararsak hem düz gidecek hem de düştüğü yere saplanabilecekti. Öyle de oldu atılan oklar düz gidiyor ve toprağa da dikine saplanıyordu. “Yak! yak! yak! yak!” çığlıkları atarak kızılderili oluverdik ve oklarımızı havaya bu savaş çığlıkları ile atmaya başladık. “Ben de! Ben de!” diye peşimizden koşan Ditma için fazladan ne ok ve ne de yay vardı. Ona sen “kartalların gözcüsü ol görünce bize haber ver” demiş ondan sıyrılmıştık. Ditma havayı kollarken attığım ok baktım ki diklemesine üstüne doğru düşüyor. “Kaç! Kaç!” bağırmağımı ya duymadı ya da uyanamadı. Ne de olsa genetik yapı! Sen o ok doğru alınının ortasına düşmesin mi? Allah gözünü korumuş. Tabi ki kanamalar ağlaşmalar haykırmalar derken bizim oyun gerçek bir savaş alanına dönüverdi. Herkes evlerine fiğdi. Ben daha da ileri gidip yatağın altına bile girmiştim. Annem suçlu sığınağımı bildiği için buluverdi beni tabi. Ditma başı sarılmış olarak annesi ile kapımıza gelmişti. Kulağımdan kapıya kadar sürüklenmiş ve orada “bir daha asla tövbe” özür nidaları ile o günkü sokak faslını erken bir saatte kapatmıştık.

Kafa yarma sakarlığında üstüme yoktur. Boşluğa bir taş atsam ya kafa yarılır ya da bir cam kırılırdı. Aynı o şekilde Kuzguncuk'ta Hasan Dayımın evinin bahçesinde kuzenlerimle oynuyor ve yüksekte olan evin aşağıdaki düzlük yeşil alanına taş atma yarıştırdık. Ya ikincisi ya da üçüncüsünü atmıştım ki aşağıdan “Aaaaah!” çığığı geldi hemen akabinde. Tabi hemen içeri kaçtık. Ama bir süre sonra başı kanlar içinde bir genç kapıya geldi. Bana “sen mi yaptın?” bile diyen olmamıştı sakar olanın ben olduğumu bildikleri için. Zavallı bir çoban çocukmuş ve koyunları otlatmış çim alanın altında. Çocuğun başı sarılmış; özür dilenmiş, kaza oldu denmiş ve eline de para verilmişti. On dakika geçmemişti ki çocuğun verilen para ile bisiklet kiralayıp alt çimlikte koyunlarının önünde turladığını görmüş ve rahatlamıştık.

Daha çok sakarlık var ama son bir tanesini de anlatıp kapatalım bu sevimsiz yönümü. Anılarımı yazarak günah çıkartıyor ve onlarla yüzleşiyorum dediğime göre neden anlatmayayım ki? İskele tramvay durağının orada bir sütçü, yanında bakkal ve onun yanında da bir manav vardı o zaman. Bir çocuk da o iş yerlerinin ev servislerini yapardı. Adını hiçbir zaman bilen olmamıştı aramızda. Kafası hep geriye yatık yürüdüğü için adını “Kalkık Baş” koymuştuk. Kalkık Baş'la aramız hiç iyi olmamıştı. Birbirimizi görünce taşı kapardık yerden her nedense. Bir keresinde kuzenlerimle birlikte evimizin sokak kapısının iç yanlarındaki beton babaları siper almış ufak taş atmaca savaşına başlamıştık Kalkık Baş'la. Başına boş servis sepetini geçirmiş olduğu için şandel atımlı taşlarımız sepetine geliyor bize atılanları da babaların geniş gövde ve şapkaları koruyordu. “Tamam, savaş

bitti!” denmiş ve taş atımı sonlandırılmıştı. Benim elimde kalan son taşı da (ziyan olmasın diye!) bir şandel atışı ile bitireyim nasıl olsa başı sepetli Kalkık Baş’ın demiş ve havalandırmıştım ki bir “Aaaaah!” sesi geldi sokaktan. Savaş bitti diye sen sepeti çıkart başından. Onca zaman ıskaladığım taşlardan sonuncusu tam hedefini bulmuş ve bizlere de eve tabanları yağlatmıştı o gün. Eve kaçınca ben piyanosunun başında olan ablama sığınmış hatta çalmaya pek de istekli oluvermiştim birden.

Ayhan ablamın o piyano sesleri, ince-zarif güzelliği çok uzun sürmedi ne yazık ki. Çok iyi piyanist; çok iyi terzi, çok iyi pasta kek yapımcısı ve çok iyi bir insan güzel ablam ne yazık ki 24 yaşında aramızdan ayrıldı. Evimizden gelen piyanosunun seslerini ve çikolatalı kekinin kokusunu özlemle anımsarım.

Sadi Ağabeyim ilk çocuk ve ben de tekne kazıntısı olduğum için onunla aramda 16 yaş fark vardı. Benim oyun çağlarımda önce yedek subaylığı sürecinde yoktu. Sonra da İstanbul Teknik Üniversitesinde asistanlığa başlamıştı. Eve ayıracağı zaman çok az olabiliyordu. Daha sonra Şule Kınay ile evlendi ve İzmir’e yerleşip mimarlığını yaşamının sonuna kadar orada sürdürdü. Bu nedenle ablam kadar birlikte olmadık onunla. Mükemmel bir mimar olduğu kadar çok iyi de ressamdı.

Sadi Ağabeyimin bana oynamam için aldığı kızıl derili ve kovboy küçük atlı adamlar evdeki yalnızlığımı bana unuttururdu. Unutamadığım Pekos Bill, Oklahoma ve Mickey Mause dergilerini o alırdı. Unutmuyorum Mickey Mause dergisindeki tüm Walt Disney çizgi romanlarının İngilizce olan konuşma balonlarını Ayhan Ablam Türkçeye çevirir ve balonların içine anlayabilmem için yapıştırırdı. İlerideki anlatımlarım içinde göreceğiniz çizgi roman aşkım ve uğraşım bu şekilde başlatılmıştır. Onları sevgi ve şükranla anıyorum.

Kendimi bildiğim ve büyüdüğüm yer Fenerbahçe’deki İskele Sokak 7 numaralı ev olduğu için anılarıma oradan başladım. O evi ve anılarımı var eden Perihan Annem ve Edip Babam doğal olarak anı piramidimin en üstünde yer aldılar. Tüm yaşamımı ve geldiğim şu noktayı onların sevgilerine ve öz verilerine borçluyum. 1965 yılında babamı, 1990 yılında da annemi kaybettim. Babam çok istediğim Devlet Güzel Sanatlar Akademisi’ni kazanmamı; annem ise kariyer yaşamımdaki “profesör” unvanını alışıma yaşadı. Onlara verebildiklerim sadece bu kadar olabildi. Bunlar bile onları mutlu etmeye yetebilmişti. Işıklar içinde yatsınlar.

Anılar yoklar üzerine inşa edilir. Yoklar şimdilerde daha aranır oldular. Hele uzun bir süreçte yaşamış ve de yaşıyorsanız anılara nostaljik dönüşler yapmaktan da kaçınamaz olursunuz. **Yaşamımı görüntülerle belgelerken sanıyorum sizlerin de benzer geçmiş görüntülerine de dönüşler**

yaptırıyorum. Her anlatımın yerine sizler de aradığınız sevgileri koyabileceksiniz. Koymalısınız da. Yokları anlarınıza benim yaptığım gibi serpiştirin. Bu şekilde geçmişe olan saygınızla yüzleşir ve yaşamınızı daha özverili, toleranslı ve sevecen bir yolda sürdürebilirsiniz diye düşünüyorum.

“Düşünüyorsam Varım” demiş üstat! Var olduğuma göre anılarım ve “Yaşam Sayfama” tekrar dönüyorum. Hani bir bilmece türü vardır. Rakamları sırası ile birleştirirseniz bir resim oluşturursunuz. İşte ben de yaşam noktalarıma bir sıra koydum. O sıraya göre birleştirdiğim anlatım ve görüntülerle sonunda benim bir resmim çıkacak ortaya. Çıkan resmimi de izlediğim bu yaşam yolunun sonuna koymayı düşünüyorum. Ama sona konacak resimden önce en güzel çocukluk anılarımı, birlikte yaşamış olduğum şimdi yanımda olmayan yakınlarıma ayırmak istiyorum. Tabii ki yaşam noktaları en başta dedelerimizden başlıyor. Ama ne yazık ki geriye dönük şecereyi bir hayat ağacı halinde resmedebilecek kayıtlara sahip değilim. Büyük dedemden öncesinin kaydı yok ama Babamdan gelen anlatımlar ve anne tarafımın yaşam alanlarının akışları, bir başlayış noktasını kesinleştirmekten çok tahmini geliş yerlerini az çok belirleyebiliyor.

Sanal olarak, haritada sadece benim aile akış ve dağılımlarını ironik bir göç akışı ile şematize edebiliyorum. Diğer aile-hısımların dağılımlarını bilemiyorum. Ayrıca bu dağılımın da göç akışında karmaşa yaratacağını sanıyorum. Bence yaşam akışına Baba ve Anne Taraflarının çıkışı ile başlayıp şu anla bitirmek daha anlamlı gibi gözüküyor. Bu düşünce ile bir çıkış ve göç ediş haritası çıkarttım. Kuzeyden gelen ANA Tarafım ve doğudan gelen BABA Tarafımın benim anılarımın başlayış yeri olan İstanbul’da kesiştiğini; Sadi Ağabeyimin evlenerek İzmir’e göç edişini, Oğlu Sinan’ın Margit’le evlenerek Avusturya’ya ve Kızı Berna’nın Nihat’la da evlenerek Amerika’ya yerleşmesini Yusuf Sadi Ailesinin yayılması gibi algılıyorum. Benim çocuklarım İdil ve Güçlü’nün şu anki mekânlarının İstanbul içinde kalmış olmasının ise bana mutluluk verdiğini söylemek isterim. Bir ailenin çocuklarını-torunlarını bizlerin eski deyişi ile “yaban ellere” göndermelerinin ne kadar elem verdiğini de yeğenlerimden bu göçleri nedeni ile uzak kalarak yaşadım. Anne ve babaların bu yalnızlıklarından doğan özlemlerine hak veriyorum. Tek teselliler sağlıklı ve mutlu olduklarını görüyor olmak.

Edip, Peri, Sadi, Ayhan ve Aygun’un Kayseri’ye gittiklerinde birlikte verdikleri resim **(R-1)** benim yaşam serüvenimin başlangıcı ve devamı gibi gelir bana. O Fotoğrafta görülen Annemin güvenli ve güçlü oturuşuna, ardında dikilen Babamın kararlı ve sevecen duruşuna, her iki yanındaki Ağabeyim ve Ablamın sıcak yakınlıklarına dayanmış gibi duran BEN bu güzel aile demeti içinde büyüdüm. Onların varlığına, sevecenliğine ve özverili yakınlıklarına o resimdeki yaslanışım yaşam serüvenimin her evresinde bir sembol gibi gözümün önünden gitmemiştir. Tekne kazıntısı olmamdan gelen o sevgilerine yaşamlarımda karşılık verebildim mi bilemiyorum. Keşkeler insanı her an dürtüklüyor yaşam akışı içinde. Keşke, hep uzak durduğum babama o zamanlar

sıkça sarılabilseydim. Keşke, anneme sağlığında daha ilgili olsaydım. Keşke, Ağabeyim ve Ablamın kucaklarına daha çok atlayabilseydim. Evet, işte bu keşkeler, bize geri dönüşler ve pişmanlıklar getiriyor bazen. **O nedenle sevdiğiniz yaşıyorken beraberliklerinizi, yokluklarında “keşke” dedirtmeyecek şekilde geçirin diyorum.**

Her nedense kız saçını anımsatacak şekilde sürekli olarak perçemli kestirdikleri saçlarımın parlak sarı olduğunu söyledikleri görüntüm Erzurum ve daha da doğusundan gelen baba tarafımda görülmeyen bir renk olarak dikkati çekmiş. Bu sarışınlığımın anne tarafımın Rize kökenli olmasından kaynaklandığını kabullenmenin bana daha mantıklı ve hoş geldiğini söylemek isterim. Hatta öyle ki anne-dedelerim Karadeniz’in güney kıyılarına Rize’ye acaba Karadeniz’in kuzey kıyılarından mı gelmişler bilemiyorum. “Abaza ve Çerkez danslarını ve çalgılarını çok iyi oynayıp çaldıklarına göre” diye düşünüyorum. Anneannemin “İrfanoğlu” olarak adlandırılan ailesi daha sonraları geldikleri Rize Çayeli dolaylarından göçerek Adapazarı’na, Maşukiye, Doğançay ve Büyük Derbent Köylerine dağılıp yerleşmişler. Dedelerden, göçlerden gelen ve kız alıp vermelerden oluşan aile içinde Laz, Gürcü, Çerkez, Abaza kökenliler birlikte yaşar olmuşlar. Ben ortaokula giderken yazları Büyük Derbent’e, giderdik. Oradaki yerleşik halk “Ebe Teyze” olarak tanırdı Havva Anneannemi. Yerleşik köylülerin birçoğunun ebesi olmuş zamanında. Kocası olan dedemi de “Hekim Ali” olarak bilirler. İstiklal savaşı sırasında yaralı askerlere ilk müdahaleleri yapmış o zamanlar. Dedemden kalan küçük siyah ameliyat çantasını çocukluğumdan hatırlıyorum. Hatta içindeki bisturiyi bana zarar vermesin diye alıp öyle oynamama izin verirlerdi.

**(R-1)-Ayakta soldan Sadi, Edip, Ayhan ve oturan Perihan yanında da ben.
(1944)**

Köy düğünlerinde erkeklerin bir sıraya çömelip önlerindeki uzun kalasa tahtalarla vurarak dansa tempo tuttıkları günleri anımsıyorum şimdi. Sadece bir çiftin seçildiği ve karşılıklı dönerek yaptıkları ayakkabısız olarak parmak ucu danslarına erkekler tahtalarla tempo tutarken kızlar da aynı tempoyu elleri ile desteklerlerdi. Erkeklerin “ha-ha/ha-ha/ha-ha” seslerine anlamını bilemediğim “hoo vorayda” nakaratı da eklenirdi arada. Ben de bir keresinde bu dansı yapmışım. Ama parmak ucuna kalkarak değil tabi ki. Oyunu yöneten kişi elindeki sopayla seçtiği erkek ve kadının önlerine bir çizgi çeker ve onları ortaya dansa çağırarak eşleştirirdi. Gelen ve oyun kenarında ayakta duranların bu şekil daveti kabul etmemesi mümkün de değildi. Tempoyla birbirlerine

yaklaşıp ellerini gövdelerinin etrafında döndürerek tekrar uzaklaşmaları ve bir daire çizerek dans etmeleri unutulamayacak bir folklor gösterisi olarak aklımda kalmış. Baba tarafımın doğudan “Türkmenoğlu”; anne tarafımın ise kuzeyden “İrfanoğlu” soy ağacından geliyor olmaları ile ben melez bir batılı sarışın çocuk olarak Eskişehir’de doğup İstanbul-Kadıköy-Fenerbahçe’de büyüdüm.

Kuzinlerimin “Ay” ile başlayan isimlerinden söz etmişken aile adlarımızı çoğunlukla neden bu hece ile başlatıldığını da çocukken anlayamadığımı itiraf etmeliyim. Orta öğrenim sırasında Edip Babam askerlik anılarını anlatırken bu isim ve soyadı gizemini de açıklamıştı bana. Baba dedelerinden köklü bir Türk soyundan geldiğimizi anlatmıştı. Hazar dolaylarından gelen büyük dedelerim Erzurum Pasinler bölgesine yerleşmişler. Türkmenoğlu olarak tanınırlarmış. Büyük Baba “Türkmenoğlu Gül Hüseyin’in iki oğlu üç kızı; oğullarından Yusuf Dedemin ise üç oğlu ve üç kızı olmuş. Üç oğuldan biri olan babam, İstiklal Savaşında “Edip Efendi Bin Yusuf” olarak tanınmış. Beratinin sağ alt köşesinde de eski Türkçe el yazısı ile bu lakap görülebilmekte şimdi. Babam amca ve halalarına ve onların ailesine pek düşkün değildi ya da araları bozuktu ki ne biz onlara gider ne de onlar bize gelirlerdi. Bilemediğim bir anlaşmazlık olmuş aralarında diye düşünürüm. Sadece büyük halanın oğlu topçu subayı Bekir Üstün ve çocukları ile görüşülürdü ki bence bunun nedeni de onların da Kalamış çocuk bahçesi yanındaki eski Fuat Paşa Köşkünde oturuyor olmalarıydı. Soyadı kanunu çıkınca babam kardeşlerinden ayrı soyadını taşımayı istemiş olmalı ki soyadımız “TUĞAY” olarak nüfusa geçmiş.

Eski Türk Soyları babamı çok etkilemiş. O soylarda, bayrak gibi “tuğ” da devlet ileri gelenlerini simgeleyen ucu at kılları ile süslenmiş bir yücelik sembolüymüş ve savaşçılar mızrak gibi bu tuğ başlarını yanlarında taşırlarmış. Bu “TUĞ” sevdası babamda öylesine güçlüydü ki bana ortaokulda iken “Abdullah Ziya Kozanoğlu’nun bütün romanlarını almış ve de okutmuştu. Atlı Han ve Kızıl Tuğ gibi romanların “Olcayto, Argon, Balamir, Otsukarcı” tiplerini ve yiğitliklerini bu yaşında bile anımsarım. “Patronalı Halil”, “Sarı Beniz”, Seydi Ali Reis”, “Battal Gazi”, “Savcı Bey” gibi Türklük Menkıbelerini zevkle ve merakla okurdum. Bu tür macera romanlarımı Beyoğlu’nda Saray Kitapevinden alırdım. O kitapevinde sürekli siyahlar giyen bir madam vardı ki beni artık tanıyordu. İçeride dar bir aralıkta yer alan macera kitapları köşesine o götürürdü her defasında. Babam önermemişti ama o kahramanlık romanları sonrasında aynı tür serüvenleri yabancı yazarlardan da okumuş ve etkilerinden uzun süre de kurtulamamıştım. “Michel Zevaco”, “Alexandre Dumas”, “Paul Feval” beni çok etkileyen yazarlar olmuştu o zamanlar. “Pardayanlar”, “Üç Silahşorlar”, “Kapitan”, “Kambur” serileri belki de o dönemlerimdeki sene kayıplarında da etkileri olmuştur diye şimdi düşünüyorum.

Yani diyeceğim şu ki soyadımızdaki “TUĞ” kelimesinin geliş öyküsü böyleymiş. Peki ya “AY” kelimesi diye soracak olursanız o bilinen Ay’dan başka bir şey değil. Ama “Ay”ın dedelerden gelen bir saygınlığı hep olmuş derdi babam. Şaman inanışına göre de ay gecelerin koruyucusu olarak kutsal sayılmış. O nedenle ailede birçok kişinin adının “AY” ile başlatılmasını istemiş ve babamı sayan ve seven çoğu aile efradı çocuklarının isimlerinin başlatılışını bu kelime-hece ile oluşturmuş. O nedenle benim adım Aygun; ablamın Ayhan, kuzenlerimin Aydın, Ayber; kuzinlerimin ise Ayten, Aysel, Aytaç, Ayfer, Aynur, Aysin... Gelelim sürekli olarak yanlış yazılan ve söylenen “AYGUN” adının anlamına. Babam eski Türklerde “gun”un “sakin” anlamında kullanıldığını ve Aygun’un da “Sakin Ay” yani “dolunay” anlamı taşıdığını söylemişti bana. İsim ve soy ismimin anlatılan hikâyesi babamın anlatımına göre böyle. Bazen bu “ay” saplantı ve adlandırmalara bakınca yoksa biz geçmişte kızilderili miydik diye de düşünmüyor değilim!

Peri Anamın, gördüğüm iki kız kardeşi ve iki de erkek kardeşi vardı. Adile ve Neriman Teyzelerimle Fenerbahçe’deki evde sıkça birlikte olabiliyorken Osman Dayımın Büyük Derbent Köyünde yaşıyor ve sağlığının onu önce istasyona daha sonra da evin bahçe sınırları dışına çıkaramaz olması nedeni ile oraya gitmedikçe görüşebilmemiz de mümkün olamıyordu. Evinin bahçesindeki incir ağaçlarından ona incirler attığımız ve hiç soymadan bir lokmada yuttuğu mis gibi ağaç kokan o günleri arıyorum. Kirazı, eriği, kokulu pırtlak kara üzümle ağacından yediğim günleri, sütün önümde sağıldığı, yumurtanın ele alındığı anları arıyorum.

Sonunda ilkokula başlatıldım. Bana bıraksalar çember ve topaç çevirmeyi, kuka maçını, istopu, uçurtma uçurtmayı, misketlerimle kaptan-kafa karış oynamayı, patlangacımla kuşları kovalamayı, daldan tabancamla dekman oynamayı sürdüreceğim. Ama ne yazık ki görüşüm ve isteklerim yok sayılarak Kadıköy’deki Gazi Mustafa Kemal Paşa İlk Okulu’na bir pazartesi sabahı zorla bırakıldım tam yedi yaşında.

Sanıyorum ki doğduğumdaki haykırışımı burada da yinelemişim. Ama kimin umurundaki bu bağırta ve çığlıklar. Üstelik benimle tanımadığım birçok çocuk da bana eşlik etmişti o gün. Siyah saten önlüğüm ve beyaz yakamla bir de fotoğrafımı çektiler. O fotoğrafın neden çekildiğini pasoyu verdiklerinde anlamıştım. Yaşam formatım bu şekilde başlamıştı.

Şimdi geriye baktığımda eğitime ilk başladığım yerin Gazi Mustafa Kemal Paşa İlk Okulu olmasından onur duyuyorum. Sonraki eğitimlerimde ve yaşam öykümde de Edip Babamın silah arkadaşı, büyük önder Atatürk izinde olduğumu da gururla belirtmek istiyorum. İlk Okulumun aydınlık hocalarını ve arkadaşlarımı da şükranla anıyorum. Okulumun müdürümüze ve öğretmenler odasına giden ön kapı basamaklarında topluca resim çektirebilmiş olmanın tadına ancak şimdi varabiliyorum. Çok geçmişte kalmasına rağmen bazı

arkadaşlarımı ismen hala hatırlıyorum. Erol, Tuğrul, Cahit, Serap, Banu, Ayla, Lale, Ahmet (Gülhan) hatırlayabildiğim isimler. Sarışın mavi gözlü Ayla dördüncü aşkım olmuştu sözde. Okul çıkışına yakın Kadıköy'e inen yolda ufak bir evde otururdu. Paydos zili ile o önde ben arkada bir koşu yakındaki evine kadar peşinden kovalar o evine girince ben de Altıyol tramvay durağına dönerdim süklüm püklüm. Bu aşk serüvenim, okulun kapısından başlayan bir kovalamaca ile başlar ve onun evinin önünde bitiverirdi her gün. Hepsi o kadar işte. Bence hiç sulandırılmamış gerçek aşk bu derim! Ne konuşabildik ne de el ele tutuşabildik. Aşkımızı hiç eskitmedik! Ben hala koşuyorum anılar yolumda onun peşinden. Koşan yalnız Tarzan olarak! Unuttuklarım beni affetsin. Geriye dönüp sizleri anımsamak beni çok mutlu etti. Dilerim varsınız arkadaşlarım.

İlkokulumda hatırladığım sadece bunlar değil tabii ki. Öncelikle unutamadığım öğretmenim Pakize Törüner. Güler yüzünü ve bir anne şefkatini hep yaşatacağım içimde. **Siz de anımsayın ilk öğretmenlerinizi ve arkadaşlarınızı. İsimleri ve anıları düşünün, hatırlamaya çalışın. En güzel geçmişinizle yüzleşin diyorum.**

Hazır ilkokulumun yeri Altıyol'a gelmişken bir garibimi anmadan da geçemeyeceğim. Okul çıkışında sürekli o civarlarda rastladığımız bir akıl hastası vardı zavallım perişan ve pireli. Adı da "Yani" idi. Pireleri onu sürekli kaşındırırken bir yerlere acele yetişmesi gerekiymiş gibi de hızlı seğirtir ve bir yandan da kendi kendine konuşurdu. "Yani saat kaç?" diye sorulunca kolunda olmayan saate bakar ve zamanı hiç şaşmadan tam olarak söylerdi. Saat yokken nasıl bilebiliyordu zamanı? İnanılır gibi değildi doğrusu. Bir de sık sık gaz çıkarırdı ve hemen arkasından bu özrünü "mahpus kaçtı-mahpus kaçtı!" diyerek geçiştirirdi bir aceleyle. Başkaca bir konuşmasına rastlanılmamıştı bunların dışında. Belki şimdiki yerinde ne biti ne piresi ve ne de ardından gülüni kalmamış mutlu ve akli da başında keyif yapıyordur.

Altıyol'a dönünce Bahariye-Çarşı dönüşü köşesinde ufacık bir dükkân vardı ki ne sattığını bir türlü de çözememiştim. Kırtasiye mi, şeker mi, kitap-gazete mi hiç çıkaramamıştım. Neden mi hatırladım orayı? Oradan her seferinde bir düdük alırdım okul çıkışlarında. Ama bildiğiniz düdükler değildi onlar. O metal düdüklerin her biri ayrı otomobil klakson sesini çıkartırdı. O zamanın gözde dolmuşları Dodge-Desoto-Chevrolet-Nash- Hudson-Ford gibi birçok arabanın klakson seslerini aynen çıkartırdı o düdükler. Hafta sonlarındaki arabacılık oyunlarımızda bu düdükleri çalarak koştururduk o zamanların boş sokaklarında. Düdügü çalınca anlardık artık hangi araba olduğumuzu.

Yine nereden nerelere geldik değil mi? Neyse! Geldiğim noktayı ailemin sevgi ve özverilerine borçluyum demiştim. Orta öğrenimim için o güzel Fenerbahçe'den ayrılıp İstanbul yakasına göç etmemiz bence büyük bir özveriydi. Alıştığımız o zamanların sakin ve boş Kalamış- Fenerbahçe'si sonrasında İstanbul yakasının gürültülü ve kalabalık yaşamına alışmam çok zor

oldu. Kadıköy yakasındaki arkadaşlarımı bir daha hiç göremedim. Sokak arkadaşlarımdan Erhan, Hakkı, Muhittin, Zarife, Gülsüm, Ayça, Rıza, Sema aklımda kalan isimler. Bana bisiklete binmeyi öğreten Erhan'ı, yan arsa içindeki kulübede yaşayan Muhittin'i, kare çikolatalar içinden çıkan ve biriktirilen İstanbul'un Fethi filminin tüm seri fotoğraflarını verdiğim sözde flörtüm Zarife'yi, karşımızdaki boş arsaya yapılan dört katlı en yüksek bina olarak dikkati çeken apartmanın sahibi olan Esat Mahmut Karakurt'un torunu Hakkı'yı hiç unutmuyorum. Hakkı deyince aklıma gelen bir anımı da anlatmadan geçemeyeceğim. Hakkı'ların evinde yardımcıları çok güzel esmer bir ablamız vardı. Bir gün herkesin içinde bana yumurta severmisin diye sormuştu. Ben de gerçekten çok sevdiğim için evet demiştim ki elindeki çiğ yumurtayı başımda patlatması bir oldu. Ağlayarak eve koştuğumu hatırlıyorum. Yedi-sekiz yaşlarındaydım o zaman. Sözde flörtlerimden biri de alt katı kiraya verdiğimiz bir ailenin kızı olan Sema idi. Salıncakta sallanmayı çok sevdiği için Fenerbahçe burnundaki çocuk parkının metal kayık salıncaklarına gitmiştik bir gün. Bense salıncaklardan nefret ederdim ki hala da binemem. O gün onu mutlu edeceğim diye belki bir saat karşılıklı oturarak sallanmıştık. Ama bu cakanın sonu pek hoş bitmemişti. Çıkartarak rezil olmuşum ona. O aşkım da bu şekilde sona ermişti. Çocukluk aşklarımdan biri de Ayça. Ben bu sözde aşkımı da olabildiğince ailemden gizlemeye çalışırken bir gece açığa çıkıverdi. Nasıl mı? Kuzenim Ayber'le bozduğumuzun akşamı evde ailece otururken elektrikler kesiliverdi. Karanlıkta ve sessizlikte Ayber'in sesi ortalığı inletti ve beni de rezil etti. Neden mi? "Aygün Ayçayı seviyoooooor!" diye haykırdığı için. Küslüğümüz bir süre daha devam etmişti. Tabi ki ben de bu sevdadan vazgeçmek zorunda bırakılmıştım. Çocukluk aşklarım umarım yaşıyorlar ve güzelliklerini de yaşıyorlardır diye düşünüyorum.

Evet! Benim eğitimimin devamı için İstanbul yakasına göç ettik demiştim. Orta öğrenim için beni Nişantaşı'ndaki Özel Şişli Terakki Lisesine verdiler. Orta bir anısı için, babamın önceden tanış olduğu ve sonraki yaşamımızda da aile fotoğrafımız olan "Tanju'nun Pangaltı-Osman Bey'deki Stüdyosunda, Beyoğlu'ndaki aile terzimiz Hasan Madenli'nin bana özenle dikmiş olduğu ilk takım elbiseli fotoğrafım çekildi. O poz için Tanju Bey kadar ben de bayağı bir ter dökmüştük.

Liseye başlamam nedeni ile Fenerbahçe'deki o güzel köşk de bu foto anısı hemen sonrasında satılmış oldu. O zaman için benim eğitimim uğruna bir fedakârlık olarak nitelendirilen bu satışı şimdi enayilik olarak değerlendiriyorum artık. Küçüktüm ve kabullenme konumundaydım her çocuk gibi. Bir de eskilerin "kısmetinde yoksa yoktur" dedikleri de çok doğru bence. Satılmasaydı o ev bugün milyarder biri olacaktım. Şimdi ise hala kirada oturan biriyim. Ama sağlık ve mutluluğun en büyük servet olduğuna da inanıyorum. O halde çok da zenginmişim diye de düşünmüyor değilim.

İstanbul yakasına geçişimiz bir acıyı da birlikte getirdi bize. Bir yıl sonra ben 13 yaşını tamamlamıştım ki ablamı kaybettik. Ailecek yıkılmıştık. İki yıl kalabildiğimiz Teşvikiye Karakol Sokaktan apar topar çıkıldı ve sokağın devamındaki Kahvecioğlu Apartmanına geçtik. Babam annemizi o anıdan uzaklaştırmak istemişti ki bu nedenle de ablamın piyanosu da satılmıştı. Evimizin bir ışığı sönmüştü. Bu yokluk beni öylesi etkilemişti ki orta ikide (yedinci senede) sarılık oldum ve okula gidemedim. Eğitim sürecimdeki ilk sene kaybım bu şekilde başlamış oldu. Sarılık sürem çok uzun sürmüştü. Basiret Hanımın iğneleri ile ayağa kalkabilmişim. Hastayken yatağımın camından aşağı sarkıtığım ucunda bir parça et olan bir iple bir kedi yavrusunu eve çekmişim bir gün. Birinci kattan alabilmek te çok kolay olmuştu. Çok titiz olan annem istemeyecek diye bir süre yorganımın altına gizlemişim. Çok geçmeden kedi kendisini ele vermişti bile. Benim yalvarmam ve mutlu olmam uğruna titiz Peri kediyi kabullendi. Bu şekilde evde ilk kez bir dört ayak dolaşmaya başladı. Adı “Tutu Futani” oldu. Her zaman herkese garip isimler koyan muzip Peri bu kez kedime de bu ad ve soyadı vermişti! O isme kedim “Tutu” bizlerden daha önce alıştı.

Sadi'nin İstanbul Teknik Üniversitesini bitirdiği yıl Taksim Belediye Gazinosunda mezuniyet balosu yapılmıştı. Canım ağabeyim ve ailem için bir onur günü olmuştu o gece. Ablamın eliyle diktiği giysilerinin içindeki aydınlık varlığının birkaç yıl sonra yok olacağını hiç kimse aklına getiremezdi. Canım ablam bir kişinin sahip olabileceği tüm yeteneklere sahip ve yaşamında bir tek flörtü bile olamamış bir melekti bizler için. Bir melek olarak da anılarımızda hep kaldı. Ağabeyimin ve annemin sonraları söylediğine göre Sadi'nin sınıf arkadaşı olan Elâzığ-Çapakçurlu Faruk (Çakılcı) ablama platonik bir aşk beslemiş o zamanlar ama hiçbir zaman da açılmamış. Nasıl bir sevgi duymuşsa ki; Ayhan'ın ölümünden sanıyorum bir yıl sonra da kendisi öldü genç yaşında. Onların platonik duygularını şimdi saygı ile anıyorum. Işıklar içinde olsunlar.

Ablamın bizleri bırakmasından bir yıl sonra Sadi Ağabeyim Şule Kınay ile evlendi. Bu evliliği ve yengemin İzmirli oluşu ile İstanbul'dan ve İTÜ Asistanlığından ayrılarak İzmir'e göç etmesi ona bu acıyı unutturmaya yardımcı da oldu. Ama annem, babam ve ben bu acıyı bir sokak alta (Arıcanlı Apartmanına) taşınarak paylaşmaya devam ettik. Bu arada kedim “Tutu Futani”nin acımızı ve yalnızlığımızı unutturmakta çok büyük payı olduğunu da söylemek isterim. **Kedi ya da köpeğin paylaşımçı sıcaklığının bir evde mutlaka bulunması gerektiği görüşümdedir.**

Nişantaşı İhlamur Yolundan sonra bir alt paralelindeki Teşvikiye İhlamur Yoluna taşınmamız o yakadaki son serüvenimiz oldu. O iki yol altta birleşip Topağacı semtini oluşturdu sonraları. Bizim oturduğumuz apartman sonrasında aşağılara doğru sağda Nevzatın Bahçesi vardı ki ders çalışma ayaklarına oraya tüneyip sıkça gelen film artisti ablalarımızın yolunu gözler bundan da paylar

çıkartırdık kendimize. Müdavimi olduğumuz en büyük alanımız ise Maçka'daki Taşlık Gazinosunun bahçesi olurdu ki o ortamın ve manzaranın görkemi hala anılarımda kalmıştır. Sonraları o güzelim çay bahçesini katlederek yerine bir otel kondurdular.

Ayhan ablamın yokluğunu unutabilmem için beni İzmir'e yerleşen Şule/Sadi'ye bir yaz günü ilk kez tek başıma bir gemi ile göndermişti Peri ve Edip. O zamanlar İstanbul ve İzmir arasında deniz vardı! O nedenle İzmir, Akdeniz ve Ege gibi gemiler iki şehir arasını romantik bir deniz yolculuğu ile bağlayabiliyordu. (Şimdilerde o deniz kurduğundan olmalı ki üç tarafı deniz olan bu güzel ülkede bu deniz yolculukları artık yapılamıyor!)

Peş peşe üç yaz İzmir gemisinin 27 numaralı tek kişilik kamarasında yaptığım unutulmaz deniz yolculuğu ile Şule/Sadi'nin yaz keyfine ortak olmayı (yani limon sıkmayı!) nerede ise lise sona kadar sürdürmüştüm. Gösterdikleri sabır ve hoşgörü unutulamaz. İzmir gemisi 3 Şubat 1957 günü İzmir Körfezinde ABD bandıralı bir şilep ile çarpışarak batır ve beş kişi ölür. Şilebin 27 numaralı kamaradan çarptığını öğrendiğimde ise dehşete düşmüş ve o gün Tanrımın beni koruduğunu düşünmüştüm. Bir önceki yılın haziran ayında yani sekiz ay öncesinde İzmir'e doğru aynı kamarada yol alıyordum. O seferde yolcu sayısı çok azdı. Gemide tanışmış olduğum adını hatırlayamadığım bir arkadaşım ile o gece ilk kez viski içmiş, arka açık güvertede oynatılacak olan filmin seçimini birlikte yapmış ve bu şekilde başrol oyuncunun "Tyrone Power" olduğu "Abandon Ship" oynatılmıştı. Hiç unutmuyorum batan bir gemi ve yolcularının filikada geçen maceraları üzerine kurulmuş o siyah-beyaz filmin; gemideki az sayıda izleyicilerini de sabaha kadar uykusuz bırakmış olduğunu ertesi sabahki kahvaltıda sofrasında gülerek öğrenmiştik.

Şişli Terakki Lisesindeki orta öğrenimim sürecinde üç ayrı binada eğitim görmüştük sınıfça. İki görkemli ahşap bir köşk olan Halil Rifat Paşa Konağı idi. Bu binanın esas güzelliği çevresinin bahçe olmasıydı. Kızlar tarafına geçebilmek hiç kısmet olmadıysa da erkeklerin oynadığı alanda çok hoş anılarım da olmuştu. Havanın açık olduğu zamanlarda voleybolu, basketi, hentbolu ve kavgalarımızı bahçede yapardık. Kavgaların sonunda Lebib Babamızın cetveli avucumuzda patlardı ki bu bizim Muhtara yakalanmaktansa tercih edebileceğimiz en iyi ceza şekliydi. Bir keresinde tam Lebib Babanın penceresinin önündeki ağaca sınıf arkadaşım Ömür (Göksel) ile bıçak atma oynuyorduk ki bizi odasına çağırttı. O gün cetveli avucuma her nedense ben yemiştim. Ama "Leb-Bayı o kadar çok severdim ki elime yediğim cetvelin acısını bile hatırlayamıyorum şimdi. Kapalı havalarda zorunlu jimnastik derslerimizi zemini beton bir tek kulplu beygiri ve bir de atlama kasası olan Halil Rifat Paşa Konağının ahırında Muhtarın korkusu ile hiç yılmadan yapardık. Çok da eğlenirdik doğrusu. Ama duvarlara bağlantılı ahşap basamaklarda neden baş aşağı sarktığımızı ve bizlere ne gibi bir fayda

getirdiğini hala çözebilmiş değilim. Muhtar Hocanın nereye ve kime baktığı belli olmayan kovboy “Randolph Scott” vari duruşunun bize verdiği korku ile her dediğini yapmaya gayret de ederdik doğrusu. Her gün o binanın gıcırıltılı ahşap merdivenlerinden sınıflarımıza girer daha da üstlere çıkarsak Asım Beyin müzik salonunda ya da İzgen Hanımın kütüphanesinde bulurduk kendimizi. O binanın yerinde yeller esiyor diyecektim ama ne yazık ki esemiyor. Çünkü yerinde, sürekli araba yiyen çok katlı bir otopark ve müşteri yutan mağazalar yer almış durumda. Ağaçlar mı? Göstermelik yol kenarlarında tek tük. Son durumuna gelmeden önceki açık otopark ve bahçe sinemasının olduğu günler bile şimdi aranır oldu.

Orta birdeyken ilk grup fotoğrafımız bahçede çekilmişti. Arkamızda bizi firardan koruyan o muhteşem duvarımızı bizlerle çok şeyleri paylaştığı için hiç unutmuyoruz. Bu nedenle altlarımızda sporda olduğumuz anlaşılabilir diye giymek zorunda olduğumuz ve mutlak olmak zorunda olan lastik ayakkabılarımız ama üst taraf giyimden özgür bırakıldığı o bahçe çekimi en sevdiğim ilk grup fotoğrafımızdır.

Genelde fotoğrafçımız, stüdyosu Maçka’da olan Kemal Nadir Bey olurdu. Kemal Nadir’in objektifinden olduğu kadar hemen yanında hepimize aynı anda bakabilen Muhtar Emre’den de kaçamazdık. Fotoğraflanmak eğitimimizin önemli bir parçası sayılırdı. Kravatsız olmak okula donla gelmekle aynı kefeye konur gibiydi. Okul çıkışlarında boynumuzdan bir acele fora ettiğimiz kravatlar hiç çözülmediğinden ve cebe tıkıştırıldığından sonuçta öyle katı ve sıkışmış hale gelirdi ki “İskender’in Kılıcı” bile çözmeye yetmez gibi görünürdü bana.

Müdürümüz Ecvet Gürses’in bulunduğu sokağın karşı tarafındaki ikinci eğitim okulumuzda bu kravat zorunluluğunun en sıkı ve güçlü takipçisi Selahattin Ağabey olurdu. Koridorlarda ne kadar çalınlar atsak da sırtımıza yumruğu oturtmakta çok mahirdi kendileri. Sonraları bizleri dövmeyi bırakıp coğrafya hocası olmuş diye duydum.

Orta ikide kaldığımı söylemiş ve bunun başlangıç olduğunu da eklemiştim. Evet, lise bir’de bu kez 9 dersten ikmale kaldım. Tembellik kanıma işlemişti bir kere. Notumun iyi olduğu üç ders kompozisyon, resim ve jimnastik olurdu genelde. Dokuz ikmali veremeyeceğimi düşünerek çalışmamış ve aynı sınıfı tekrar ama başka bir arkadaş grubu ile okumuştum. Bu nedenle benim üç ayrı sınıf grubum olmuştur. Birinci ve ikinci grup arkadaşlarımla genelinin katıldığı ve her ayın ilk salı günü yapılan rutin yemekli akşam toplantılarımız giderek eksilsek de halen devam ediyor. Üçüncü grup arkadaşlarla ne yazık ki bir araya gelemiyoruz. Her grubuma sevgilerimi gönderiyorum.

1954 yılında başladığım o zamanki adlandırmaları ile üç yılı ortaokul ve üç yılı da lise olan toplam altı sene süreli eğitimimi normalde 1960’ta bitirmem

gerekirken orta ikide, lise birinci sınıfta ve lise sonda kalmış olmam nedeni ile 1963'te bitirebilmişim. Yani 22 yaşında liseyi bitirmiş oldum. Ben buna çift değil üç dikiş diyorum. Ayrıca kim ne derse desin ruhen 1960 mezunu olarak kendimi görüyorum. Kayıp yıllarımın ilki hastalık, ikincisi alışkanlık ve üçüncüsü lise ikide baba zoru ile fen bölümünde okutulmuş olmamdır! Neden mi fen? Sadi Ağabeyimin İTÜ Yüksek Mimarlık ve Mühendislik Bölümünden diplomasını aldığı için. Sana ne bundan diyorsunuz belki. Ayrıca ben de bana ne diyordum ama Edip Babamın fende oku ki sen de Sadi gibi mimar ol baskısına yenik düştüm sonunda. Fende neden logaritma okuduğumuzu ve uzay geometrinin ne mene şey olduğunu bugün dahi çözebilmiş de değilim. Karşılıklı gelen trenler ve havuzu dolduran musluklar benim için hala çözülemez problemler olarak kaldı belleğimde. Trenler karşılaşamadı ve havuzlarda henüz dolamadı ne yazık ki. Babamın deyimi ile “nato mermer nato kafa” gurubundan sayıldığım için de halen bir hesaplama gerekse işlemi makinede yapmayı yeğlerim. (Çağın teknolojisi bugünün cep telefonları bende sadece bu işe yarıyor.)

Lise sonlarındaki sene kaybımı her ne kadar fende okumuş olmama attıysam da bir nedenin daha olduğunu da itiraf etmek zorundayım. Beyoğlu Galatasaray'da bulunan meşhur “Karavan Pavyon” hani nerede ise kombine biletliymiş gibi müdavim olduğumuz bir mekân olmuştu uzun bir süre. Erol Büyükburç ve Erkin Koray'ın ilk gençlik sahneleriydi Karavan. Coşkuyla izler ve alkışlarla destek verirdik onlara. Her ikisinin de favori şarkılarında birer “Lusi”leri vardı. O Lusi de görünmez aşkımız olmuştu giderek. Ama düşünüyorum da belki haftanın üç günü onlara mı yoksa Aysel Tanju şovuna mı koştururduk bilemiyorum şimdi. Onun uğruna herkes cebinde çakmak taşır olmuştu o zaman. (Neden çakmak diye sorabilirsiniz belki. Şunu söylersem belki anlaşılır, çakmak bir el fenerinden daha az yer tutar da ondan! Bir de o dönem ve yaşı oralarda yaşamış olanlara da sorulabilir tabi ki!)

Çakmağı alınca da hadi bir sigara alayım demiş ve Sadi Ağabeyimin içtiğinden yani “Yeni Harman” sigarasından bir paket alarak gönüllü zehirlenmelere Beyoğlu'nun o yollarında başlamış oldum. Yeni Harman'a kim otlakçı olmazdı ki. Benimle bütün arkadaşlarım da başlamıştı bendeki sigaraya! Baktım ki sigara hep benden duman onlardan öyle bir paket seçeyim ki içemesinler demiş ve “Sipahi” isimli sigarayı almıştım. Öylesine ağır bir içimi vardı ki onlarla ben de içememiştim o gün. Tekrar Yeni Harman'a döndük hep birlikte! Peri Annem ve Adile Teyzem arada sigara tütürmeyi severdi Edip Babadan gizli. Beni de onlara bazen Gelincik ve bazen de Bahar sigaralarını almam için bakkala yollarlardı. Lütfü Eniştem ise hep Yenice isimli sigarasını içerdi ve ben bir elin küçük parmağında bazı erkeklerin neden tırnak uzattığını o zaman anlamıştım. Yassı paket sigaraları açmak için yan çevre bantlarını bir kesici ile açmak zorundaydınız. İşte o tek uzun tırnak bu bantları çizerek keser ve paket de bu şekilde açılırdı. Şimdilerde böyle paketler yok ama bazı erkeklerde serçe parmak

tırnağının uzun bırakılması alışkanlığı her nedense az da olsa görülebilmekte halen. Ortaokuldaydık sanıyorum Büyük Derbent Köyünde akşam oldu mu tren raylarına karşı üst üste dizilmiş saman balyaları üzerine çıkar sırt üstü yatar ve Birinci ya da alabildiysek Bafra paketini net görülebilen yıldız kümelerine bakarak nerede ise bitirirdik teyze çocuklarımla. Hem de samanların üstünde! Düşünebiliyor musunuz tehlikeyi. Şimdi sigara içiyor olduğumu sanıyorsanız yanıyorsunuz. Nefret ediyorum. Bir insandan duman tütmesi son derece anlamsız ve komik gözüküyor şimdi bana. En son sigaramı askerlik süresinde içmiş ve terhis olunca da paketi duvara çarpıp tövbe demiştim. 1970 yılından bu yana ne içiyor ne de içilen ortama giriyorum. Sağlıklı olmak için bence doğru olan da bu. İçenlere kendimce hep şunu söylerim; zamanla yıpranıyor olsalar da içtiklerinizi süzebilen bir karaciğer ve de iki böbreğiniz var; ama dumanı vücudunuzdan atabilen bir organ yaratılmamış. Düşünülmemiş mi? Bence doğru ve gerekli görülmemiş. **O nedenle yaratılanla inatlaşıp sağlığımızı riske etmeyin derim.** Elli iki yıldır içmiyorum. Şimdi, asansör kullanmadan çıkarım her merdiveni; tercih sizin!

Gece yaşamlarından söz ediyorken araya bu sigara faslı giriverdi. Kaldığımız yere dönelim şimdi. Karavan'ın kapısından girebilmek de pek kolay olmazdı doğrusu. Korumaları ya bizi 18 üstü görürler ya da görmezden gelirlerdi diye düşünüyorum. Cebimize bir 10 lira alır zorunlu olan kravatları da takar ve yürüyerek Karavan'a gider bir içkiye 8 lira 80 kuruş verirken paranın üstü olan 1 lira 20 kuruşu da kasılarak bıraktık garson Ahmet'e bahşiş olarak. Cebinde parası kalandan Taksim Meydanındaki seyyar şıracıdan birer de şıra çeker Nişantaşı civarındaki evlerimize kadar yürüdük sabaha karşı. Parizyen, Cumhuriyet Gazinosu ve daha birçok gece kulübü girmişti o yıllardaki yaşamımıza. Dört Motorlu Pamela'yı Cumhuriyet Pavyonunda izlemiştik ağzımız açık olarak. O zamanın küçümsenen pavyonları şimdilerin snop barlarıydı ve de kravatsız girilemezdi o yerlere. Kavga gürültü olmaz efendice içkini içer programı izler ve dağılırdınız. Beyoğlu Atlantik'te sosis patates kızartması ve bira sefamız sonrasında efendice girer efendice çıkardık o yerlerden büyük bir keyifle. Çok sık olarak ta Beyoğlu'ndaki sinemalara takılırdık. Yeni Melek Sinemasının suratsız gişe memuresinden alışılmış balkon ya da koltuk bileti isteyemezsiniz. Çünkü o sinemada iyi yerlerin adı parter ve kulüp olarak adlandırılmıştı. Parter alt koltuklar, kulüp ise üstteki kırmızı koltuklu balkonun adıydı. Bir de en üstte balkon vardı. Her nedense koltukları ahşap ve bombeliydi ister istemez aşağı doğru kaykılmak durumunda kalırdınız. O sinemaya girmeden tam karşı köşesinde basamakla inilen belki de ilk "fastfood" yeri vardı ki o soslu köfteli ıslak yuvarlak sandviçlerinin tadı hala damağımdadır. O sinemalardan Saray ve Elhamra'nın geniş maroken koltuklarına gömüldünüz mü bir daha da çıkmayı istemezsiniz oradan. Pangaltı'da üç sinema vardı o zaman. İnci, Tan ve Yeni adlı bu sinemalara bazen arkadaşımın okulu asar her birinde birer olmak üzere peş peşe üç seans film izlerdik bıkmadan. Şimdi birine bile sabrım kalmamış.

Sinemayı oldum olası çok sevmişimdir. Lisede okurken her çarşamba günü saat 17.00 seansında Harbiye Konak Sinemasına giderdi genç kuşak kızılı erkekli gruplar. Film izlemekten çok bir buluşma ve bir şamata yeri idi o gün ve o saat gösterimi. Ama o şamatalar bile efendice ve ölçülü olurdu. Düşünün bir öpüşme sahnesi o zaman için en müstehcen (yakışsızsız) bir görüntü sayılır ve o sahnelerde bazen arkalardan “eyi muuz!” sesleri gelirdi ki bu da herkesi güldürürdü. Sinemalara hele suare’ye gidiyorsanız mutlaka şık giyinmeliydiniz. Site sinemasına akşamları siyah takımlarla bile gelenler olurdu. Film başlamadan önce İlham Gencer’in piyanosu eşliğinde mutlaka bir yeni ses tanıtılır ve unutulmaz bir kısa konser izlerdik o akşamlarda. Ajda, Özdemir, Hayati gibi genç yetenekleri bazen de Enrico Masias gibi yabancı sesleri dinleyebilirdik film öncesinde Site sinemasında üç kere giderek güçlenerek vurulan o gonk sesleri atlas kumaştan ağır perdelerin hoş bir hışırtı ile yanlara ya da yukarıya kayarak açılmaları ve üstüne üstelik bir de miki filminin ansızın başlatılan o jeneriği ile alkışlar gelirdi sağdan soldan. Keyifli akşamlardı bir filme gitmek.

Lise ve sonrası yıllarımızda bir grubumuz vardı. Karakol semtindeki Ercüment’in evinde her akşam toplanırdık. Aslında bizim akranımız ve sınıf arkadaşımız abisi Bülent idi ama kendisi Almanya’ya yüksek eğitimi için gidince küçük Ercü bizim en iyi dostumuz ve toplantı mekânımızın sahibi görünümünde olmuştu ta ki gurubumuz dağılana kadar. Orada toplanırdık ve o akşam nereye gidileceğine karar verirdik. Ailesinin bize göstermiş olduğu sabır ve anlayış için teşekkür borçluyuz onlara. Gidilecek yer cebimizdeki yüke bağlı olarak değişirdi. Bazen bir sinema ile yetinir bazen de Beyoğlu’nun sokaklarına dalardık. Bir keresinde Sergi Sarayı civarında bir fuar açılmıştı. Biz de bir çay bahçesinde oturmuş çayımızla o zaman çok zor bulunan ve zuladan alınmış olan “Çamlıca” marka mentollü sigaramızı tütürüyorduk ki yandaki masada oturan Amerikalı askerlerden biri bizim sigaramızdan bir tane istedi. Kendisi de onların meşhur mentollü “Salem” paketlerinden bizlere birer sigara verdi. Biz keyifle yakarken onun bizim sigaramızı da keyifle içeceğini düşünmüştük ki adam bir nefes çekmesi ile birlikte sigarayla birlikte dumanını da yere tükürüverdi. Vay sen misin bizim milli sigaramızı yere fırlatan. Zaten gıcık oluyoruz! Gırtlak gırtlığa gelmiştik o an. İş büyümeden ayırdıldık bizleri. Sergi Sarayı deyince aklıma orada izlediğimiz o güzelim basket maçları geldi şimdi. Her birimiz baskette farklı takımları tuttuğumuz için ben ve Yetkin Fenerbahçe, Birol karşıdaki Galatasaray, diğer arkadaşların bir kısmı sağımızdaki Beşiktaş ve solumuzdaki Moda tribünlerine geçer ve maç süresince de oralardan birbirimize atılan sayıları vurgulayacak işaretler yapardık. Maç bitiminde tekrar dost olur ve birlikte o gecenin devamına geçerdik. Orada boks maçlarını hatta bir keresinde pankreas güreşini de izlemiştik. Danışıklı pankreas o kadar belirgindi ki o akşam hepimiz oturduğumuz minderleri ringe fırlatmıştık hırsla.

O arkadaş grubumuzla bir de ciddi ciddi ruh çağırma seansları yapardık arada. Ta ki bizi çok güldüren bir olay olana kadar. Beş kişiydik o akşam. Ellerimizin

küçük parmaklarını birbirine dokunduracak şekilde masanın üzerine koymuş bekliyorduk. Hiçbir hareket olmayınca Birol'un sesi sessizliği bozdu birden. "Eyyy ruh! Geldiyse masayı bir kere; gelmediysen iki kere vur!" demesi ile yerlere yattık gülmekten. Ondan sonra bir daha bu işi ciddiye almadık ve çevreyi işletmek için kurgular oluşturmaya başladık. Dostların evlerine giderek ruh çağırma ayağına onları ürküttükçe çok keyif alır olmuştuk. Birol inandırıcı olmak için bir de kafayı kazıttı bu uğurda. Transa geçiyormuş gibi yapıp kendisine Ömer Hayyam'ın ruhu gelmişçesine şiirler okuyor kendisini yerlere atıyordu. Bir keresinde Topağacındaki bir mobilya mağazasının sahibi akşam dükkânında bu seansın yapılmasını istemişti. Birol öylesine aşka gelmişti ki okuduğu uyduruk şiirlerinin arasında sehpadaki sigara tablasını vitrin camına fırlatıverdi. Koca cam gecenin bir vaktinde tuz buz olmuştu anında. Saf mağaza sahibi dostumuz öylesine inanmıştı ki bu işe bizden zararın ödenmesi talebinde de bulunmamıştı o akşam. Bir defasında da ciddi bir mizansen oluşturmuştuk bu işletme için. Yuvarlak masamızın karşısındaki büyük bir koltuğun arkasına uçan balonları ve üzerine de ince bir beyaz örtüyü örtmüş ve yan odaya uzanan bir iple de bağlamıştık. Aydın arkadaşımıza şu saatte telefonu çaldır demiş ve işletilecek arkadaşı da balonların olduğu koltuğa karşı masaya oturtmuştuk. "Eyyy ruh!. Geldiyse telefonu çaldır" denmesi sonrasında loş ışıpta görülemeyen bir yerden telefonun canhıraş sesiyle bizler bile irkildik. Arkasından içerdeki bağlantısı serbest bırakılan balonların üzerindeki beyaz bez ile havalanması o arkadaşımızın bir anda evi terk etmesi ile sonuçlanmıştı. Son oyunumuzda yaşanan bir olay ile bu işletme seanslarına son verdik. O son ruh çağırma seansımızda ev sahibi kızın gerçekten transa geçmesi ile yüreklerimiz ağzımıza gelmişti. Bir arkadaşımız da kaçmıştı korkudan. Sonradan öğrendik ki o kız zaten bir medyummuş. Zor kendisine getirip tövbe dedik bu oyunlara. Gençlik işte! Ama ben yine de ruhun var olduğuna inanırım. Aslında birçok insan inanıyor da inanmaz gibi görünüyor bence. Mezarlık ziyaretlerimiz bence bu inancın birer göstergesi gibi de geliyor bana. Ne dersiniz?

Arada sportif katılımlarımızda olurdu Beyoğlu'nda! Saray Sineması çıkışındaki Lüksemburg Bilardo Salonu'na takılırdık bazen. Üst katta yer alan, pantolonları askılı ve özel istekali ustaları izler sonra alta inerek aramızda maçlar yapardık. Bir keresinde o ustalardan birinin pike vuruşu sonrasında topun masa dışına fırlamasına hiç istifini bozmadan "Bırak! Falsosu var geri gelecek!" demesi ile çok gülmüştük. Yeni Melek Sokağı ve paralelindeki tilt salonlarını da atlamamak lazım. Tilt makineleri ve langırtlarda da el izlerimiz kalmıştır. Arka sokaklarda geçen bazı anılarımızı ise "bibliyorum" şimdi. Güzel anılar olarak anımsıyorum o günlerimizi. Ama ben pek teşne (istekli) imişim ki diğer arkadaşlarım gibi okulu da birlikte yürütememiş ve bu uğurda iki yıl da kaybetmişim. Sonunda Lise Diplomamı 22 yaşında alabildim ne yazık ki. Benim bu yaşam şeklim ve yıl kayıplarım ailemi ve dostlarımı endişelendiriyordu. Öyle ki Adile Teyzemin "abla bu çocuk böyle giderse adam da olamayacak" dediğini yan odadan duymuştum o günlerde. Bütün bu hovardalıkları neden anlattım dersiniz? Övünülecek ve de önerilecek bir yaşam

şekli olduğundan değil. Hem de hiç ama hiç değil. Çocuklarınızın geleceğine peşinen yorumlar yapıp kendinizi ve yavrurunuzu üzmemeniz için anlattım. Bunları yaşayıp 22 yaşında liseyi anca bitirip sonunda bir akademisyen olarak “profesör” unvanına kadar gelinebileceğini de göstermek için anlattım sizlere. **Yaşamlarının takipçisi mutlaka olun ama endişelenmeyin, baskı oluşturmayın, zorlamayın, yeteneklerini keşfedin, teşvik edin, dayatmayın. Sonunda sevdiği-istediği-başarılı olabileceği alanı bulacak ve o kulvarda da ilerleyecektir göreceksiniz. Başta söylediğimi de unutmayın; yani yaşam şeklinin takipçisi mutlaka olun ama sezdirmeyin.**

Size bir örnek; oğlum Güçlü ortaöğrenimde derslerinde çok başarılı sayılmazdı. Ama elektronik merakı daha küçük yaşta başlamıştı. Bu merakının giderek bilgisayar üzerinde yoğunlaştığını fark edince ona önce bir “Commodore-64” aldım. Daha sonraki gelişmiş sistemleri de ekleyerek bilgisayar dünyasının kapılarını elimden geldiğince ona açmaya çalıştım. Ortaöğreniminde benimki gibi sene kayıpları olmadı ama çok parlak bir öğrenci de olmadı. Sanırım olmaya da gerek görmedi. O yaşında iken kendi işini buldu, çalıştı, kazandı, Üniversite Giriş Kurslarını kendi parası ile ödedi ve İstanbul Üniversitesi’nin Astronomi ve Uzay Bilimleri Bölümünü kazandı. Hem çalıştı hem okudu ve İstanbul Teknik Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümünde de Yüksek Lisansını tamamladı. Doktorasını da almayı çok istiyordu ama çalışma ve kazanma zorunluluğu nedeni ile kariyerine devam edemedi. Başarısız olacak mı acaba derken nereden nereye geldi tamamıyla kendi çabası ve özgüveni ile. Bilimsel Dergilere sürekli makaleler veren ve “ELEKTRONİK HOBİ” başlıklı bir kitap da yazarak 13. baskısını da tamamlayan bir bilgiye erişmesinden duyduğum gurur ve onur anlatılamaz. Bana imzalayarak verdiği o kitabının başında yazdığı: “1986 yılında bana Commodore-64 aldığın için teşekkür ederim” yazısı bana verilen en büyük ödül oldu şimdi. Bunu niye anlattım? Çocuklarınızın yetenek alanını görün ve o kapıyı onlar için açın demek istedim de ondan.

Kızım İdil de oğlumun tasarım konusundaki en etkin yardımcısı. Sistemleri çok iyi de bildiği için yazılımların grafik düzenlemelerinde ona çok destek oluyor. İdil gerek ortaöğrenim ve gerekse yüksekokul eğitiminde hep başarılı oldu. Lise eğitimini Moda’daki Anadolu Kız Meslek Lisesi’nde tamamladığında iyi bir modelist olarak zaten bir meslek sahibi olmuştu ama onunla yetinmedi ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi sınavlarına da girerek istediği Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü’nü kazandı. Başarı ile diplomasını da aldı. Artık iyi bir modelist olma yanında iyi bir stilist ve tekstil tasarımcısı da olmuştu. Lisede derslerini İngilizce okuduğu için yabancı dili de iyiydi. Öyle ki lisede İngilizce olarak tiyatro oyunu yazıp sahnelemiş ve o oyununda rol de almıştı. Canlı-aydınlık-bilgili-sevilen ve bulunduğu yere ışık saçan bir görüntüsü vardı. Ben bir baba olarak onun “Güzel Sanatlar” alanında kariyer yapmasını çok isterdim. Ama bunun için hiçbir baskı oluşturmadım ve öyle olması için de ortam

kollamadım. Kendisi bunu zaten hak ediyordu doğrusu. Annesi ve babasının aynı okuldan diploma almış olmaları ve onun da genetik olarak bu yetenekleri taşıyor olması son derece doğal. Ama ne yazık ki istenmedi! Çocuklarına çok ilgili bir anne olunca araya zaman da girince artık o da kariyeri istemez oldu. Ben buna yetenek kıyımı diyorum. Kimse bir şey kazanmıyor bu kıyımlardan sadece yaşam yoluna bir çentik daha atılıyor o kadar. Yaşam yolumdan geriye baktığımda hiç kimseye bir engel oluşturmadığımı görüyorum şimdi.

Yeteneğin takipçisi olmaya bir örnek de torunum Barış. 13 yaşında. Fen ağırlıklı derslere karşı isteksiz gözüküyor. Bu isteksizlik tüm derslerini etkilediği için ailecek endişe ediyorduk. Yetenekli olduğu kulvarı bulmak için piyano, yüzme, basket, resim dersleri aldirtiyordu kızım İdil. Sonunda o alan bulundu yaşanan bir mutlulukla. Beş yüze yakın öğrencinin katılımı ile yapılmış bir karikatür yarışmasında üçüncü gelerek bizi gururlandırdı ve kendisine olan özgüvenini de arttırdı. Onca izleyici önünde ödülünü alırken yaşadığı gurur ve mutluluk görülmeye değerdi bizim için. Demek ki resim-karikatür-sanat onun istek ve başarı yolu olabilecek gelecekte diye düşünüyoruz şimdi. **O nedenle siz de çocuğunuzun o ilgi alanını keşfedin ve yönlendirin diyorum tekrar.**

Okurken resim hocam benim Akademiye girmemi söylemişti. Bunu eve iletteğimde olur ama mimarlık bölümüne demişti “Münire Hanımefendiden 1310 yılı Erzurum doğumlu Yusuf Efendi Oğlu Emekli Yüksek Levazım Albay Yusuf Edip Tuğay”. Bu nedenle de İTÜ ve Güzel Sanatlar Akademisinin Mimarlık Bölümü sınavlarına başvurduğum. Fen bilgilerimi(!) sınavlarda kullanamadım dersem sonuçların ne olduğunu da anlamış olursunuz. Sonuçta bu kez 1963 yılında İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi (İDGSA) Süsleme (Dekoratif) Sanatlar Bölümü sınavlarına doğrudan (kurslara gitmeden) girdim ve de ilkinde KA-ZAN- DIM. O sevinçle Osman Hamdi Bey Salonunun tırabzanlarından üç kez kaydım. “KA” için bir kere. “ZAN” için ikinci kez ve “DIM” için üçüncü ve son kez kaydım o zaman ahşap olan tırabzanelardan. KA-ZAN-DIM. Eğitimimdeki fen saplantısı olmasaydı eğer sanat yoluna daha da önce girebilecektim.

O zaman 5 yıl olan eğitimin ilk iki yılında; RESİM, HEYKEL ve DEKORATİF (SÜSLEME) SANATLARI BÖLÜMÜ öğrencileri birlikte eğitiliyordu. Eğitimin adı ilk yıl “I. GALERİ”, ikinci yıl ise “II. GALERİ” olarak geçirdi. I. Galeri döneminde antikten kara kalem taşımalar ve ünlü ressamlardan kopyalar yapılırdı ki bu dönemki hocam ressam Şeref Akdik oldu. Babacan öğretilerini unutmuyorum. Derdi ki, “Desenin çok iyi ama çok uçuk gözüküyor. Sanki yaptıktan sonra birisi üzerini üflemiş te koyu değerler uçup gitmiş.” Ama ne yaptysam elimin o hafif tuşe alışkanlığını yok edemediydim bir süre.

(R-2) Galeri-1 antik ve kopya çalışmalarım-1963)

Yan iki derslikte olan Sabri Berkel ve Adnan Çoker hocaların tashihlerini de yaptırmadan izledim. II. Galeri’de ise sulu boya ağırlıklı desen eğitimi gördük ki o dönem hocalarımız ressam Edip Hakkı Köseoğlu ve Gevher Bozkurt olmuştu. Desen gelişiminde Edip Hocam ve renk duyarlılığında da Gevher Hocam çok şeyler kattı bana. Edip Hakkı Köseoğlu’nun kıvrak fırçası ve güçlü varlığı 1990 yılında sona erdi ne yazık ki. Aramızdan ayrıldı. Gevher Bozkurt ile öğretim üyesi olduğum zamanlar çok iyi de dost olmuştuk. Artık o da aramızda yok. Kovboy duruşu ve tavrı ile Akademinin renkli bir sanatçısıydı. Gevher ve “Üslup-Kostüm Tarihi” dersini aldığımız Sadi Öziş Hoca ile birliktir incelemede çok zaman birlikte olurduk. Sadi Öziş dostumu da ne yazık ki bu satırları kaleme aldığım günlerde (2012 Ocak ayında) kaybettik. Her ikisini de çok severdim. Işıklar içinde olsunlar.

İlk yıl eğitimlerimiz içinde “perspektif” dersini gördük. O dersin renkli ve efendi hocası Nazimi Yenal belleklerimizden hiç çıkmadı. Mimar kökenli kişiliği içinde albenili çalışmalara gösterdiği hayranlık nidalarını da unutmamam. Şu var ki perspektif bilgisi tasarımın temel taşlarından biri olduğu kadar yaşamın da ta kendisidir bence. Doğru odaklanmanın önemli bir yoludur. Beynimizin bir lopunun da bu görüş için var olduğunu düşünüyorum. Doğru yönlendirilebiliyorsa soyut bir resmin içinde dahi görülebilecektir görüşümdedir. Öyle ki geleceğe bakış açımızı bile şekillendirebilecektir. Bu nedenle Nazimi Hocanın bana çok şey kattığına da inanırım.

Galeri eğitimi içinde yer alan “modelaj / modlaj” dersini taş hocası Nusret Suman’dan alırdık. Çamur havuzundan aldığımız çamur kümeleri ile yaptığımız çalışmalar bize üç boyut kavramını verirdi. Tasarımımızın etrafında

dönebiliyorsunuz ki bu farklı bir duygu. O nedenle bu dersi çok severdim. Aynı dönemlerde gördüğümüz “anatomi” dersinde öğrenilen kas ve iskelet yapısını perspektif ve modle bilgileri ile beslerseniz üç boyutlu figür tasarımlarınızda doğru görüşü de yanınızda taşıyabilirsiniz. Gerek I. Galeri ve gerekse II. Galeri dönemlerinde resim ve heykel öğrencileri ile ortak olarak gördüğümüz bütün derslerin tasarımcı olma yolundaki önemli basamaklar olduklarını ancak şimdi değerlendiriyorum. Şimdilerde dört yıl olan lisans eğitimi içinde bu ortak bilgilenme ve çalışma ortamlarını bulabilmek de oldukça zorlaştı görüşümdedir. Resim, heykel, süsleme ve mimarlık öğrencilerinin birlikte özel olarak ayrılmış ve hazırlanmış bir odada canlı modelden yaptıkları çalışmalar artık geride kaldı. Bunları bir anı ve ahde-vefa olarak yazmak istedim.

Ortak disiplinlerimiz içinde yer alan “Sanat Tarihi” dersimiz hocası Burhan Toprak sayesinde çok neşeli geçerdi. Hocamızı özellikle kızdırıp küfürü yemek o kişinin başarılı bir performansı olarak kutlanırdı. Ders anlatırken ilk kattaki A/1-2-3 Amfilerinden camdan fiymek te o kişinin başarısı sayılır ve bu fark edilmeyiş de bizleri çok güldürürdü. Ama şimdi düşünüyorum da aslında Burhan Hoca camdan tüyeni fark ederdi de “giden gider kalan sağlar benimdir” umursamazlığı sergilerdi. Ne olsa da hoş anılardı onlar. Yine birlikte gördüğümüz “Estetik” dersinin hocası Ahmet Kutsi Tecer de unutulmaz anlatımı ve saygılı şıklığı ile hep aklımda kalacak kişilerden. Sözlü sınavlarımızda Mustafa Cezzar ve Nejat Diyarbakirli Hocalarımızın önüne düşme korkuları yaşadık. Yumuşak ve babacan yapısı nedeni ile Kerim Silivrili hocamızın önüne düşen kendisini geçmiş de sayardı. Kerim Silivrili ve Sümer Saldıray Hocalarla birlikte birikişilikler yapardım. Bir keresinde Kerim Hocanın kırk yıl önceki bir incelemede yer alan kişileri adları ile hatırlamış olmasına inanmamıştım. Güçlü hafızası vardı. O güçlü zekânın geçmiş anı ve bilgileri kaleme almayı hep üzüntü duymuşumdur. Artık aramızda olmayan tüm hocalarımı saygı ve şükranla anıyorum.

1963-1965 arasındaki iki yıllık zorunlu toplu eğitimimiz sonrasında dallara ayrıldık. Aldığım puanla Resim Bölümü’nü de kazanmıştım ama ben o aralar hasta olan Edip Babam için “İç Mimarlık Bölümü’nün de olduğu Dekoratif (Süsleme) Sanatlar dalını tercih etme zorunda bırakılmıştım. Bu dal için üç sıralama yapıyordunuz. Ben ilk sıraya “İç Mimarlık” yazdım. İkinci ve üçüncüye ne yazacağımı da bilemiyordum. Sonraki sıralamanın (yani branşımın) seçimini de ben yapmadım dersem inanın. Sağ kolumdan çeken Kıvılcım “tekstil” yaz derken sol kolumdan çeken Türkay da “grafik” yaz diyordu ki Kıvılcım’ın elinde kaldım. Yani ikinci sıradaki seçimim “Tekstil Bölümü” oldu ne olduğunu bilmeden ve istemeden. Üçüncü sıraya da o zamanki adı “Tiyatro Dekor” olan bölümü yazmıştım bildiğimden değil de adındaki “dekor” kelimesinden. Sınavda alınan puanlara göre 25 ve üstünü tutturana ilk tercihe 24 ve altı ise sonraki iki tercihe girebiliyordu. Üç aşamalı olan sınavın ilki antikten kopyalama idi ve bundan 10 tam puanı almıştım. İkincisi dekoratif resimdi bundan da 9 alınca etti mi 19. Üçüncü ve son sınav “Sanat Tarihi” testi

şeklindeydi ki (hiçbir bilgim olmadığı halde) ancak 5 alabilmişim. Toplayınca 24 etti ve ben bu saçma ve anlamsız üçüncü test yüzünden babamın çok istediği İç Mimarlık dalını kazanamamış oldum. Teorik bir dersin el yeteneği aramalarının yanına katılarak sınav sonucu almanın ne kadar yanlış olduğunu sonradan anladım ama benim için geçmiş ola. Onca yıl okuyup sağ kolumdan çeken bir güç ile meslek seçimi yapmış olmamı hala şaşkınlıkla anarım. Hele o meslek dalında kariyer yapacağımı hiç mi hiç düşünemezdim. O zaman 5 yıl süreli olan ve “yüksek lisans” düzeyinde diploma veren Akademi’yi 1968 Haziran’ında (orta ve lisedeki gibi sene kayıpları olmadan) bitirdim. Lise diplomasını ancak 22 yaşında alabilmişim ki benim artık üniversite eğitiminde kaybedecek senelerim bir daha olmamalıydı. Akademi benim yetenek alanıma giriyordu bu nedenle de eğitim sürecinde ve sonunda başarılı olabildim. O zamanlar Y. Lisans eğitimini bitirenlerin beş yılda gördüğü tüm derslerin ortalaması (Melek Hanım tarafınca) alınıyor ve bir sıralama ile Osman Hamdi Bey Salonunun sol giriş panolarına başarı sırasına göre duyuruluyordu. Listenin başında 10 üzerinden 10 alarak bitiren ben olmuştum. Bunları neden anlattım? Eğitim süreci içinde başarısız gibi görünen kişilerin başarı alanlarını bulamadıklarına ya da yanlış yönlendirildiklerine inanıyorum. Geç kalmak başarısız olmak değildir, başarı yolunu bulamamak geç kalmaktır bence. **O nedenle daha önce de dediğim gibi gençlere başarılı olacağı alanlarda destek olun, izleyin ve özgür bırakın. Yolunu mutlaka bulacaktır ve zaman da kaybetmeyecektir.**

Tekstil Bölümü’nün ne olduğunu bizlere Sabih Gözen Hoca ballandırarak anlatmış “aşk olmayınca meşk olmaz” diyerek beş kız ve iki erkekten oluşan toplam 7 kişilik öğrenci grubumuzu Akademinin karşısındaki handa yerleşmiş olan Tekstil Bölümünün daracık bir sınıfına tıkmıştı. Güzel olanı herkese çekmeceli kapaklı ahşap koca masaların verilmiş olmasıydı. Kâğıtlarımızı, boyalarımızı ve özel her şeyi bu masalara eğitimin başında yerleştirmiş ve bitirişte de toplamıştık. Yani eğitim süresince o masa senin oluyor bir başkası üzerinde çalışmıyordu. Üstelik kâğıtlarımızı da ıslatıp bantlayarak gerebiliyorduk o ahşap masalarda. Bugünün öğrencileri “kâğıt germe” işleminin ne olduğunu ve neye yaradığını da geçici formika masaları nedeni ile doğal olarak da bilemezler. Şimdilerde öğrenci sayıları çok artmış bu nedenle sürekli bir sınıfa ve özel ahşap masalara sahip olabilme şansı da kalmamıştır. Formika yüzeyli masalarda dersin verdiği süre içinde çalışılmakta sonra o sınıfa ve masaya bir başka öğrenci bir başka dersi almak için oturmaktadır. Yani o eski dönemlerin az öğrencili butik sınıfları artık ne yazık ki olamıyor. Hiçbir şey eskisi gibi de olamıyor zaten.

Evet, yedi kişiydik sınıfta. Sabih Hoca ve o zaman asistanı olan Beyhan Hanım bizleri sevmiş olmalı ki şamatalarımıza hiç ses çıkartmazlardı. Biz de yüz bulmuş olmaktan ve sınıfça çok iyi arkadaş grubu oluşturmamızdan olmalı ki akşama kadar sınıftan çıkmazdık ta ki sigara kolik İbrahim Efendi’nin “haydiii kapatüyüzz” diyerek bizleri kovalamasına kadar. Tekstil tasarımında yani

desenlemede o kadar başarılı olduğum söylenemezdi. Verileni en iyi ve titiz bir biçimde tamamlardım. O nedenle de Bölümü “Pek İyi” derece ile bitirmiştım. Ama kendimi bir kumaş desenleyicisinden çok hep bir grafik düzenleyicisi olarak gördüm.

Sabah Beyin daha sonra gelen yeni öğrencileri de toplayıp aynı ballandırmalar ve “aşk olmayınca meşk olmaz” nakaratı ile eğitime başlattığını da zaman içinde gördük. Bizlerle çoğunluk asistanı Beyhan Hanım ilgilenir ve çetelemizi de o tutardı. Üç yıl gibi uzun süren mesleki eğitimimizde “aşk olmayınca meşk olmaz” motifini bir düz, bir yarım arada da merdiven tekrarlı notalarla bir solfej haline getirip 1968 Haziran’ında girdiğimiz gibi de çıktık Tekstil Bölümünden. “Attan düşmüşse dönmüş” sözünün ne ifade ettiğini de hemencecik anlayıverdik.

Aklımı kim çeldi hatırlamıyorum okurken talebe cemiyetinde de yer almıştım. Girişte hemen sağ koridorun başındaki küçük oda cemiyet odasıydı. Cemiyette çalışırken yaptığımız en başarılı çalışma 3 Mart Akademi Balosunun organize edilişiydi. O yıllara kadar getirisi olamayan ve gideri fazla balolar yerine ilk kez cemiyet bütçesine gelir eklenen bir baloyu yapabilmıştık. Temayı tarih öncesi yaratıkların üzerinde oluşturmuş ve buna uygun da dekorlar hazırlamıştık. Dinozorların yaklaşık birebir boyut uygulamalarını Turgay Betil’e vermiştik. Rahmetli dostum Turgay da başarı ile uygulamıştı onları. Benim de ona yardımım olmuştu! Malzeme temini için sıkça Kazancı Yokuşu başlarındaki aktar Zişan’a gönderirdi beni. Bu da az yardım değildi doğrusu! Yapımların sonunda maketleri dışarıya çıkartma sırası geldiğinde unutamadığımız bir durumla karşılaşmıştık. En büyük dinozor kapıdan dışarıya çıkamadı. Sığmayınca ikiye kesildi ve dışarıya yeniden eklendi. O komedi sırasında şimdi kim olduğunu hatırlayamadığım biri şu ders verici fikrayı anlatmıştı bizlere. “Maymun şeftalileri önceleri çekirdeği ile yutarmış. Ama çıkışta öyle zorlanmış ki ondan sonra her meyvenin çekirdeğini önceden çıkış yerinde kontrol ederek yutmaya başlamış.” Çok gülmüştük bu durumumuza. Sonuçta maketleri açık kamyonlara yükledik ve ilkel görümlü giysiler giyen öğrencilerle birlikte ana yollarda ilk kez bir karnaval geçişi yaptık İstanbul’da. Karnaval gösterisi sonunda tüm dekorları anlaşılmış olduğumuz Hilton Oteli Şadırvan ve ek salonlarına yerleştirdik. O günün akşamı da geleneksel 3 Mart Akademi Balosu’nu İlk Çağ kostüm ve dekorları ile açmayı başarmıştık. Parasal işlerden ben sorumlu olduğum için elimde bir Bond çanta ile geçirmiştim o geceyi. Çanta içindeki bilet satış geliri ile sabaha karşı eve geldiğimde annem ve babam ürkererek onca paraya bakmış ve çantanın başında sabahı etmişlerdi. Tabi ben öylesine yorulmuştum ki tüm gün uyumuşum. Ertesi gün paraları cemiyete götürüp devren aldığımız miktarı arttırmış olarak kasamıza başarıyla ve onurla koymuştuk. Cemiyetteki arkadaşlarımı sevgi ile anıyorum.

Balo dekorlarının yapımında Turgay’dan söz etmişken şu anımı da anlatmadan geçmek istemiyorum. Rahmetli Turgay Betil, çok iyi bir grafiker olduğu kadar,

(Devlet Tiyatrolarının oyunculuğu ve muhteşem sesi ile unutulmaz sanatçısı olan) İstemi Betil'in de kardeşi olmaktan gelen oyunculuk yeteneğine de sahip biriydi. O nedenle okul içinde üç kişilik bir tiyatro oyunu da sergilemek istemişti. Kendisi, ben ve Ruhi Görüney de bu gösterinin kahramanları olmuştuk. Oyunun adı ESCURIAL. Turgay kıralı, ben soytarıyı ve Ruhi ise rahibi oynuyordu. Oyunun içeriğinde aslında kral bir soytarı, soytarı ise bir kralın kişiliğini taşıyordu. Bu anımı yazarken ileride 2010 yılında başladığım resim çalışmalarımındaki bu oyundan kalan izleri görüyorum şimdi. Çok provalar yapmıştık Akademinin üst katındaki Konferans Salonunda. Bir keresinde Ankara Sanat Tiyatrosunun değerli oyuncusu Rana Cebbar da gelmiş, izlemiş ve görüşlerini söylemişti Turgay'a. Oyunumuzu ne yazık ki sahneleyememiştik okulda. O zaman Akademi Başkanı olan Hüseyin Gezer Hocamız her nedense bu izni vermemişti bize. Oyunculuk deyince yaşamımın bir evresinde de İstanbul Şehir Tiyatrolarının Shakespeare'in CORIOLANUS trajedisinde bir Romalı askeri canlandırmak üzere provalara katıldığımı hatırladım şimdi. Dostum Tiyatro Yönetmeni Engin Uludağ'ın zorlaması ile itildiğim bu ilk oyunculuk denemem de fos çıkmıştı. Provalara sabah gidiyor bazen akşama kadar başrol oyuncularının gelmesini bekler oluyorduk. Benim rolüm ise onca kişi arasında bir iki kelime haykıran bir Romalı asker olmaktı. Azıcık bir tirat için onca zaman bekleyemedim ve içimde de yokmuş ki devamı da gelmemişti.

1964 yılında yani II. Galeri sırasında anılarıma eklenen bir başka başarı daha oldu. Bunu yaşam sayfama koyup koymamak arasında gidip geldim. Bu da yaşamımın önemli bir evresi olduğuna göre atlamak da doğru olmayacaktı. Bu nedenle 1960 yılında başladığım spor yaşamımın 4 yılsonundaki başarısını da paylaşmak istedim. Orta öğrenim döneminde resme olduğu kadar sanat tarihine de çok ilgi duyardım. Kitaplarda gördüğüm "Discobolus-Disk Atan Atlet" görüntüsü bana atletizm dalları arasında yer alan bu sporu yapma isteği uyandırmıştı o zaman. Bu nedenle Mithat Paşa Stadı'na giderek çalışmalara katılıp bir atlet olabilmek bir tutku haline gelir olmuştu. Ama sana hadi gel al şu diski at bakalım demiyorlar. Önce kondisyon için bir dolu koşu yapmak durumuyla karşılaşınca fren yapmak zorunda kaldım. Çünkü yapamadığım tek spor koşmaktı benim için. Sergi Sarayının önündeki boş alanlarda ceket ve çantaları kale yapıp top oynarken bile koşma zorunluluğu dalağımı çok zorlar otura kalırdım. Bu nedenle bir disk atan adam olamadım! O sıralar Fenerbahçe Voleybol Takımında oynayan akrabam Cengiz (Kınay) beni voleybol antrenmanlarına sokmuştu. Maçlarda gördüğüm file yırtan Tanzer ve küt ustası Hüseyin gibi olamayacağımı fark edince Cengiz'e "Abbas yolcu" diyerek o yardan da vazgeçtim. Sınıf arkadaşım voleybolcu Erdal (Önder) gibi de zıplayamadığımı görünce bu girişim de suya düşmüş oldu. Tam o aralar lise arkadaşım Ömer (Öz) bana yahu bırak bu koşurmaları gel benim gibi "body" yap dedi. Beni Tünele yakın bir sokak girişindeki "TAGAR" isimli vücut geliştirme kulübüne götürdü. Orada bir yıldan fazla bir süre birlikte çalıştık. O sıralar o kulüpte spor yapan arkadaşımız Ertuğrul (Akbay)'ın vücudu gibi kas yapmak hedefim olmuştu. Daha sonra Ömer evlerimize daha yakın olan yürüme mesafesindeki Harbiye'de bir ara sokak içinde bulunan "WEIDER" kulübüne

gidelim istedi ve gittik. Berc ve Ohannes hocalar bizleri çalıştırdı. 1964 yılına girdiğimizde bayağı vücut da yapmıştık ki WEIDER adına bir yarışma düzenlendi. Ben o yarışmada 3. olmuşum Ömer ise birinci. Neyse, şimdi böylesi bir yarışmaya girer misin diye sorsanız hayır-asla derim. Dalağımı zorlasam da koşmak daha evla geliyor. Neden mi? Çünkü çok zor, sabır ve disiplin isteyen ağır bir spor gibi geliyor şimdilerde bana. Hoş bizler o zaman kuru fasulye-hoşaf bu sporu yapardık. Takviye haplar ve iğneler hiç almadık. WEIDER Kulüpte Barbet'in derman hapı(!) atılmış muz-süt karışımını içerek arada kendimize jest yapardık. Laf aramızda bir yararı da olmazdı Derman İksirinin.

WEIDER sonrasında birçok spor kulübünde çalıştım. Geriye bakınca bu sporu aralarda ufak kopmalar da olsa tam 45 yıl yapmışım. Böylesine uzun bir süre istikrarlı şekilde bu sporu amatörce yapan çok fazla yoktur sanıyorum. Ama bugünkü görüntümü de bu spora borçlu olduğumu söylemek de istiyorum. Bir sağlık sorununuzun olmadığını önceden tespit ettirmek ve ağıra kaçmamak koşulu ile yapılabilecek sporlardandır diye düşünüyorum. Başlayış yaşının 20'ler olmasına ve çok ağır çalışarak vücut yapılmayacağına önceden inanmanızı isterim bu daldaki deneyimli bir sporcu olarak. Hafif kilolarla çok sayı (çok tekrar) yapmak bedeninizin dışına olduğu kadar içine de yararlı olabilecektir. **Sporu yaparken sadece dış görüntünüzün geliştiğini düşünmeyin. İç görünmezinizin de gelişeceğini ve bu nedenle de çok yüklenmek yerine istikrarlı (düzenli) çalışmanızın daha sağlıklı olacağını aklınızdan da çıkarmayın derim.**

Diplomayı alır almaz bir koşu askerliğe başvurduğum. Bu acelemin cezasını 24 ay (iki sene) askerlik yapan son yedek subay grubu olan 95. dönem içinde yer alarak çektim. Benden altı ay sonra gelen dönemlerle birlikte terhis oldum. Yani, son tek yıldızlı yedek subay teğmenlerindim.

Altı aylık eğitim dönemimiz Tuzla Piyade Okulunda giysilerimizin dağıtımı ile başladı. Bu dağıtım görüntüleri askerlik sürecim içinde ilk ve son o denli kahkahalar atmış olduğum anlardır diyebilirim. Dağıtımı yapan kişi bol gelmiş giysisi ve şapkası altındaki bir asker adayı arkadaştı. Ama ne göreyim bu asker Akademi sınıf arkadaşım Selçuk değil mi? Onun komik görüntüsüne gülerken benim verilen giysileri giydiğimdeki komik görüntüme de o kahkahayı basmıştı. Sonradan terzilerin ölçülerimizi almaları ile düzeltildi bu komik görünüşlerimiz. Giysiler bedenlerimize hemen uymuştu ama bizlere verilen postallarımız altı aylık eğitim süresinde ayaklarımızı pek yadırgamış olmalı ki bayağı uğraş vermiştik onlara alışmak için. Üstelik her gün badem yağı sürüp şımartmamıza rağmen.

Bazı anılar vardır ki çok sonraları o yaşanan anların ne kadar da keyifli dostluklarla geçtiğini hatırlarsınız. Askerlik günleri de böylesi anılarla doludur hatırlandığında. En azından benim için öyle olmuştur. Üniversiteyi bitiriverince

hani attan düşmüş gibi olmuşuk ya. İşte o kazazedeleri ilk içtima alanında sıralı sosisler gibi dizilmiş görünce esas attan düşmeyi işte o zaman görmüştük. Bu dizilmeler önce sivil giysilerimizle, sonra verilen on beden büyük eğitim formalarımızla ve daha sonra da terzi düzeltmeleri ile bedenlerimize uydurulmuş aynı kıyafetlerle her sabah horozlar bile ötemeden tekrarlandı tam altı ay. Giderek giysilerimize alışmıştık. Sabahtan akşam yatana kadar vücudumuzun bir parçası olmuşlardı. Postalların sıkıyor olmasından başka bir şikâyetimiz de yoktu ki bir sabah içtimasında Bölüğümüzün içinden çıkan bir ses “pantolonlarımız buruşuyor nasıl ütöleceğiz?” diyene kadar. Ağır Silah Bölüğü Komutanımız Piyade Üsteğmen Sezai Alper’in sesi çınladı kulaklarımızda. “Haaayyt! Askerlik çare bulma sanatıdır. Düşünün ve bulun!” dedi ve bu soru uğruna daha fazla koşturulduk o gün. Neyi nasıl bulacağız derken öğrendik ki pantolonları ön ve arka kat çizgilerini ıslatıp şiltemizin altına akşamdan koyarsak sabahına çakı gibi alabilecekmiz. O buluştan sonra Bölüğümüz daha diri gibi gözüküyordu gözüme. Sezai Komutanımı da saygı ile anıyorum. Sadece bizim Bölük için değil dört Bölük için de korkulu rüyamız Piyade Yarbay Bedri Buluç olmuştur. Ona iyi görünmek için çökme-kalkmayı ve yerde yağ gibi hızlı sürünebilmeyi kendilerini paralarcasına yapmaya çalışırdı tüm Bölüklerin Yedek Subay adayları. Bu uğurda Necdet arkadaşımızın ikide bir de omuzu çıkar olmuştu. Bu nedenle ona Selçuk ve ben “Zavallı Necdet” adını vermiştik. Bedri Komutan öylesi atlet ve güçlü yapıdaydı ki bize “çök” komutunu verir ve biz oturana kadar kendisi hepimizden önce çöker ve kalkardı. Bu çökme komutunu alan bir arkadaş da aşka gelip var gücüyle Bedri oturuşu yapmış ama çöktüğü yerden kalkamayarak ancak akşam yatakta çözülebilmmişti. İçtima sonrası eğitim alanlarına giderken Komutanımız uygun adım eşliğinde marşlar da söyletirdi. Yürüyüşe başlamadan önce sesi güçlü olan seçilmiş kişiye “ses veer!” diye komut verir o arkadaş da marşın ilk mısrasını var gücüyle haykırırdı. Ayağımızı yere kaz adımı ile şaplatarak yürüyüşe başlarken o marş hep bir ağızdan söylenirdi. Ses veren kişi olarak Metin Ertem seçilmişti. Kendisi hukuk fakültesini bitirmiş bir opera sanatçısıydı. Bas bir sesi vardı. Bir gün her zaman olduğu gibi Komutan “Metin ses veer!” diye komutunu vermişti. “Bayrağımın üstünde ay yıldızdan...” diye başlayacağı yerde; “Bayrağımın üstünde tüten en son ocak...” diye girince hepimiz (içimizden tabi ki) yerlere yatmıştık. O gün Metin’in son ses verisi oldu komutu alma bir başka arkadaşına geçti. İlk içtima sonrasında mangalara ayrıldık. Boy sırasına dizmişler ve bana manga komutanlığı düşmüştü. Dördüncü Bölük Ağır Silah Bölüğü olarak geçiyordu ve en uzun boylulardan oluşturulmuştu her nedense. Birinci Bölük en kısa boylulardı ki onlara “Japon Bölüğü” adını verirdik. Eğitim alanı koşularımızı, silah talimlerini, nöbet günlerimizi, kantin sohbetlerimizi ve yemekhane şamatalarımızı şimdi “ne güzel günlermiş” diyerek hatırlıyorum.

95. Dönem Arkadaşlarımı şimdilerde sevgiyle anıyorum.

(R-3) 95. Dönem Tuzla Piyade Okulu Kantininde, kareli deftere tükenmez kalem eskizler.

Güzel Sanatlardan olmamın yararlarını da gördüm Oltu'da. Önce Alayın pentatlon sahasının duvar yüzeylerine asker silüetleri çizdim ve boyadım. Sonra lojman alanının bahçe düzenlemesini yaptım. Bunları yaparken asker deyimi ile eğitimden de yırtıyorsunuz. Bu görev kaytarmalarım arkadaşlar giderek bozulmaya başlamışlarken tam kaytarma konusu Genel Kurmaydan adıma geldi. Verilen görevde Erzincan Orduevi için "Mohaç Meydan Muharebesi" resmini yapmam istenmişti. Önce yaklaşık 70x100 boyutta bir ağaç çerçeve yaptırđım. Amerikan bezi de alıp hazırladığım kasmağa gerdim. Oltu'ya inip bir "tarih" ders kitabı aldım. İçinde "Mohaç Muharebesi'nin 3x5 santimlik ufak ve renkli resmini buldum. Daha sonra resim yağlıboyası aramış ama doğal olarak da bulamamıştım. Bildiğimiz duvar- ağaç sentetik yağlıboya kutuları dışında bildikleri başkaca yağlıboya yoktu var olan bir iki dükkânda. Çalışmaya başlayınca bu duvar yağlıboyalılarının tuval üzerinden aşığıya aktığını ve kontrol da edilemediğini gördüm. O nedenle bez çerçeveyi yere yatırıp önce üzerine uzanabileceğim bir ahşap tezgâh yaptırđım. Bu şekilde yatay yüzey üzerinde o kutu sentetik boya ları akıtmadan kullanabilmişim. Sürekli yere paralel çalışmaktan kolum-boynum tutulur ayağa kalkınca her defasında da dikine duruşa uyum öncesi baş dönmesi de yaşardım unutmuyorum. İki hafta süren çalışmam sonunda biten resmi kuruması ve görülmesi için bir süre subay gazinosuna astılar. Sonra istenilen yer olan Erzincan Orduevine gönderilmiş ve bana da üç günlük Erzurum izni verilmişti. Sanıyorum kutu duvar yağlıboyaları ile yapılmış olarak sergilenen ilk ve son resim olmuştur o çalışma. Renkli film bulamadığım için de eski model körüklü Balda marka fotoğraf makinamla ancak siyah-beyaz görüntüsünü alabilmişim o zaman. İyi ki de almışım. Yoksa belgeleyemezdim o çalışmamı. **Buradan size bir öğüt daha; eğer gelecekte bir kariyer yapacaksanız mutlaka yaptığımız her şeyi görüntüleyerek belgeleyin. Gün gelir işinize de yarar bu anı yüzleşmeleri.**

(R-4) Mohaç Meydan Muharebesi (Renkli orijinali Erzincan Orduevinde.)

Resim işi bitince tekrar tatbikatlara çıkmaya başlamıştım. Tuzlada Ağır Silah Bölüğünde eğitilmiş olmam nedeni ile bir tatbikatta beni 106'lık havan grubunun başına getirdiler. Allahtan takımdaki onbaşı ve çavuşlar o topu kullanmayı ve ileri gözetleyici haberleşmesini benden daha iyi bildikleri için altından zor da olsa kalkabilmişim. Derken bir seferinde de Göle tepelerine tatbikat için çıkıldı o sonbahar. Herkes askeri giysi-postal ve teçhizatını parlatmış, saç sakal tıraşları jilet gibi, cemse ve cipler sanırsınız ki sıfır model gıcır, bayrak ve flamalar coşku içindeymişçesine dalgalanmakta. Filmlerdeki gibi çok görkemli bir görüntü içindeydi Piyade Alayımız o sabahın ilk ışıklarında. Konvoy halinde yola çıkıldı subay ailelerinin ve halkın uğurlamaları eşliğinde. Önceleri yollar iyi ve düzgündü. Ama sonraları öylesi engebeli ve tozlu yerlerden geçtik ki vardığımızda hâkî eğitim giysilerimiz ve pırlıtlı araçlarımız tek bir tozlu gri renge dönüşmüştü. Tepeye konaklama yerine geldiğimizde çadırların yerleşim düzeni ve kurulması da bana verildiği için bütün gün o görevimin peşinde koşturdum. İaşe işleri ile de ilgilenmem gerektiğinden su almak için tepedeki çeşmeye gittim askerlerle. Çeşme başında bize korku ve istemez gözlerle bakan kadınlara yaklaşınca bazılarının burunlarının ve ciltlerinin nerede ise oyulmuş gibi durduklarını dehşet içinde görmüştük.

Bu görüntülerin zaman içinde yaşanmış bir cüzam salgınından kaldığı söylenmişti o gün. Beni en çok uğraştıran mutfak çadırının yeri ve düzeni olmuştu. Dağda bolca ayı olduğu ve yemek kokularına geldikleri için zor anlar yaşamıştık o çadır kuruluşunda ve sonrasında. En keyif aldığım düzenleme

komuta merkezinin olduğu çadırın kamuflaj edilmesi olmuştur. Bu işlerle uğraştığım için mavi ve kırmızı kuvvetlerin ne oldukları ve ne yaptıkları beni fazla da ilgilendirmemişti o tatbikatta. Her taraf çam ağacı olduğu için çeşmeden aldığımız suyun da mavimsi bir rengi vardı. Geceleme çadırım iki çam arasındaydı. Bir astsubay arkadaşım ile aynı çadırda kalıyorduk. Öylesine soğuktu ki hava uyku tulumlarımızın içinde tepemize kadar çekiyorduk fermuarı hava alamama pahasına da olsa. Gecelerin en zor yanı soğuktan mıdır yoksa mavimsi dağ sularından mıdır bilinmez sık sık ihtiyaç için fermuarları açıyor ve çadırın dışına çıkarak zifiri karanlık bir boşluğa ya ayı gelirse korkusu ile de yarım yamalak işimizi halledip uyku tulumu içine tekrar çıkmak üzere bir acele geri dönüyorduk. Bu durum herkes için aynı olmuştur Göle tepelerinde. Tatbikat bitip Alay Merkezine dönüşümüz ise çıkışımız kadar parlak olmamıştı. Uğurlayanlar aynen karşılamaya da gelmişlerdi o akşam dönüşünde. Üzerlerimizde aynı toz ve üstüne bir dolu yorgunluk ile gerçek bir savaştan dönen kafileri andırıyorduk. Üstelik benim bir de dişim apse yapmış ve sağ yanağım davul gibi şişmiş olarak indiydim cemseden. Ama sonuçta o tatbikatı başarı ile bitirmiş oldu Alayımız. O güzel anıları paylaştığım komutanlarıma ve askerlerime selam olsun.

Ertesi sabahla birlikte sanki o tatbikat yapılmamışçasına tekrar araziye eğitime çıkıldı. Bir yerleri daha dekore etmeliydim ama el atmadığım yer de kalmamıştı. O zaman aklıma bir fikir geldi ve Alay Komutanımızın yanına çıktım. “Komutanım burada kalan subayların hafta sonlarında eğlenebilmeleri için bir orkestra kurabilirim ama öncelikle Erzurum’a inip bir akordeon almalıyım” dedim. Tamam, hemen git al ve orkestrayı oluştur deyince hemen ertesi gün Erzurum’a iniverdim. Taburumda bir amatör baterist er ve komşu Topçu Taburunda da bir amatör gitarist er buldum. Gitar ve bateri getirildi. Artık kademe binalarının birinde orkestramızı kurmuş ve provalara da başlamıştık. Arkadaşlar eğitime giderlerken biz onların yürüyüşlerine akordeon, bateri ve gitar ile oturduğumuz yerden eşlik ediyorduk ki bu tempo tutmalarımız onları çok kızdırıyordu. Bu kez bu yolla kaytarmış olmam nedeni ile yürürlerken yumruklarını bize sallamadan da edemiyorlardı. İşimizi öyle ciddiye almıştık ki kendimize desenli basmadan da gömlekler diktirttik. Hafta sonları bütün Alayın ve merkezdeki Topçu Taburunun aileleri subay gazinomuzda geliyorlar ve dans ediyorlardı. Arada İngilizce bildiğim şarkıları da söyleyebilme cesaretini de bulabilmişim giderek. Küçükken yarım yamalak almış olduğum piyano dersleri akordeon çalabilmeme de yaramıştı. **Yaşamınızda istemeyerek ve sıkılarak yaptığınız birçok çalışma gün gelir işinize de yarar. Bunu da unutmayın derim.**

Repertuarımız çok fazla olamayınca aynı parçaları farklı ritimlerle tekrar ediyorduk. Bir keresinde (tam hatırlayamıyorum) Tugay ya da Tümen komutanı olacak, hafta sonu gazinomuzda eşiyile misafir olmuştur. Çok heyecanlanmıştık. Tüm repertuar birkaç tekrarla bitince bir ara sonrasında orkestra arkadaşlarıma ben melodik basacağım siz de bana ritim tutun dedim. Bu şekilde spontane çalışmalarımızla herkes mutlu olarak dans etmiş ve o akşamın sonunda

Komutanlarım beni “bu akşam çok iyiydiniz” diyerek kutlamıştı. Bunlar unutulur anılar değil dostlar.

Unutamadığım ironik bir anımı da anlatarak Oltu’ya veda etmek istiyorum. 1969 yılının 29 Ekim günüydü. Kutlama programının düzeni ve törenin mizanseni bana verilmişti. Geçit alanının ve izleyici yerlerinin belirlenip hazırlanması işini bir gün öncesinden bitirmiştik. Türk ve Yunan askerlerinin o yılların savaş giysilerini tasarlayıp başlıklarına kadar diktirilmesi işi de benim üzerimdeydi. Onlar da bir gün öncesinde hazırды. Ben törenin daha görkemli olması için de Atatürk’ün Kocatepe’deki resmini yapmayı da önermiştim. O resim de 12 adet 70x100 boyut Bristol kartonları bir araya getirerek 4 metre yükseklik ve yaklaşık 2 metre genişlikte bir yüzeye yapıldı ve tahta bir altlık üzerine de yapıştırıldı. Altına da mermer havası verilerek bir kaide uygulattım ve resim bu kaidenin ortasındaki oyuğa yerleştirildi. Her şey çok güzel. Hava güneşlik ve sakin. Mizansen de prova edilmiş ve hazır. Ama aksilikler de hazır ve nazırdı orada. Hemen yanı başımda beni izliyordu sanki.

Konuşmalar, şiirler söylevler sırasında da her şey normal. Savaş sahnesini canlandırılırken bir fırtına bir rüzgâr çıkmasın mı? Atılan sis bombacıklarının dumanı olduğu gibi protokol alanı üzerinde. Herkes Yunan askerlerinin kaçışına eşlik etmişçesine dağılıverdi izleyici sandalyelerinden. Bir de buna yaptığım o koca resim platformunun da havada döne döne gitmesi eklenince varın benim halimi düşünün.

Bu ihtimali düşünerek resmin yanına bir eri nöbetçi bırakmışım önceden. Nöbetçiye bu emri veren ben asteğmen rütbesinde iken bir yüzbaşının eri çağırması ile emir komuta zincirine çaresiz o er de yenik düşmüş ve resmi tutmayı bırakarak üst rütbeli komutanına doğru seğirtmiş o an. Özgürlüğüne kavuşan resim bulunduğu oyuktan fırlayarak perende ve salto dönüşlerle bizleri terk edip gitti birden. O haliyle bitirilen o tören sonrasında ise komutanlarım “bu kez de çok iyiydin” demedilerdi haklı olarak. Yani diyeceğim Oltu eğitimim sonlanmış oldu bu son görevimle. Doğaya yenik düşmüştük hepimiz o gün.

Oltu’da 27 Mayıs 1969 tarihli resmigeçit törenine ilişkin bir anımı da anlatmadan geçemeyeceğim. O gün merasim taburunun sağ başına beni koymuşlardı. Askerlerle birlikte uygun adım tören alanına girdik. Protokol önüne yaklaşıncı adımlarımız kaz adımına dönüşmüştü. Başımdaki miğfer bir beden büyük gelmiş olmalı ki sağ adımında sağa sol adımında sola yatmaya başladı. Tam komuta kademesinin önüne gelindiğinde başımdan düştü düşecek durumdaydı. Hemen selamımı çaktım ve baş ve işaret parmağımla da miğferimi tuttum. Uzun bir süre de bırakmadım. Belki de resmigeçit süresince en uzun selamı veren de ben olmuştum o gün.

Bir hafta sonu Alayımın keyfi beni mutlu ama onları mutsuz eden bir haber ile sona erdi. Kalan altı aylık askerlik sürem için Ankara Genel Kurmay İnşaat Emlak Dairesi Başkanlığı'na tayinim gelmişti. Arkadaşımdan ayrılmak beni üzüyordu ama bir yıl boyunca odamızın camından gördüğüm görüntünün değişeceği fikri de beni bir yandan sevindiriyordu. Hafta sonunda arkadaşlarla vedalaştım. Otobüse beni Bölük ve Takım Komutanlarım da bizzat gelerek uğurlamışlardı. Onları ve oradaki günlerimi şimdi özlemle anıyorum. **Askerliğinizi gelecekte güzel birliktelikler ve anılar olarak anacağınızı düşünün. Benden yine söylemesi.**

Tek eğlencemiz akşamları subay gazinosu avlusundaki masalarda yediğimiz keçi eti ziyafetleri olurdu. Arada da şehir merkezine inip kafaları çekerdik hep birlikte. Bir keresinde tertip ve oda arkadaşım sevgili Ünsal içkiyi öyle fazla kaçırmıştı ki kaldığımız otel odasının camından aşağıya bir konser de vermişti. Bu konser bildiğiniz ses ya da enstrüman konserinden oldukça farklıydı anlayacağınız! Ertesi sabah baktık ki akşamki Ünsal konseri önümüzdeki balkon içinde kalmış. Yani başarısız olmuş!

Orada geçen günleri dostlukları; 246. Piyade Alayı komutan ve subaylarını ve benim bölüğümün askerlerini hiç unutmadım ve unutmayacağım. Görüldüğü gibi en uzun anı ve anlatımlarım da askerlik dönemim oldu. Bunu uzun tutmamın bir nedeni de asker olacıklara bir anı paketi olsun istedim.

Ankara'ya tayin haberim gelince Oltulu sivil dostlarım da bana bir yemekle veda etmek istemişlerdi. Birkaç gün öncesinden kesip kara gömdükleri kaz eti ve pilav eşliğindeki yemeğin tadını da unutmuyorum. O sivil mert Erzurum/Oltulu dostlarıma da babadan bir Erzurumlu olarak selam ediyorum. Sağlık ve mutluluk içinde yaşıyor olsunlar.

Şimdilerde askerlik doğu hizmetlerinde bir risk gibi görülüyor olabilir. Tek başınıza olsanız bu doğru da gelebilir. Ama aynı giysiler, aynı olanaklar ve aynı kaderler içindeki birlikteliklerden daha güçlü dostluklar ve dayanışmalar çıkacaktır. Rahmetli Edip Babam Atanın emrinde İstiklal Savaşına bu dayanışma gücü ile gittiklerini söylediler bana. Cephede risk altında değil miydiler? Birlikteliklerle, dostluklarla ve inançlarıyla güçlükleri yendiler. Sonunda almış olduğu istiklal madalyası ve beratını çalışma köşemdeki başucumda görmekten bugün onur duyuyorum.

Babam Hasan Edip Efendi'nin İstiklal Savaşında bu madalya ve beratı hak etmiş olduğu sıradaki rütbesi şimdiki eşdeğerinden farklı bir dizayndaymış. İki yıldız olduğuna göre üsteğmen olmalı. Madalyasını takarak verdiği resme bakınca apoletinde görülen üç yıldızın da savaş sonrasında almış olduğu yüzbaşı rütbesini gösterdiğini görüyorum şimdi. Bakın bu yaşam albümümü açmamış olsaydım bunları da göremeyecektim. Sağlığında anlatırdı bana. Askerler İngilizlerin saldırısı ile geriye çekilirken bıraktıkları makineli tüfeğe koşup karşı sırttan üzerlerine doğru

akan İngiliz askerlerini tarayarak karşı saldırıları için bir yol açmış. O sırada da vurularak yaralanmış. Bir de esir düşme hikâyesi vardır babamın. Öyle yorgun ve uykusuz günleri olmuş ki bir gece atı üzerinde uyuya kalmış. At da yönlendirilmeyince doğal olarak ahırına yönelmiş. Ahırın olduğu yer de İngilizlerin işgalindeymiş ki babam uyanınca kendisini onların içinde buluvermiş. Değişime kadar bir süre esir kalmış İngilizlere.

Ankara'ya gelince Oltu'yu arar oldum. Görüş alanımın değiştiği kadar soluduğum hava da değişmişti. Oltu'da toprak yolda diz boyu kar içinde üşümeden kilometrelerce gidebiliyorken Ankara'da karsız asfalt yollarda donuyordum. Orada hiç hastalanmazken Başkent'in medeni havasında hastalıktan kurtulamamıştım. Görev yerim olan Genel Kurmay İnşaat Emlak Dairesi Başkanlığında bana verilen çizim görevlerim yanı sıra, mekân yüzeyleri için eskizler de yapmıştım. Kabul etseler koridorlardaki bazı boş duvarları bunlarla resimleyecektim. Ama fırsat da olmamıştı zaten. Toplam iki yıllık askerlik görevim de bitiyordu.

Artık Oltu keyfi kalmamış şehirli bir yedek subay olmuştum. Piyade Okulu ve Oltu'dan anımsadığım çok arkadaş ve anı varken Ankara görevimden kalan dost isimleri öylesine silikti ki yazabilecek bir anımın da olmadığını fark ettim. Demek altı ay yaşamımda boş geçmiş diye kabulleniyorum. Dayımın evinde kaldığım sıralardaki sıcak aile etkisi de olmasa o son ayları hiç yaşamamış sayacaktım. Elimde bir dört yapraklı yonca kalmış görev alanımın bahçesinden anı olarak. Bu yonca şu güne kadar beni zengin de etmedi.

Bu son tayinimle hastalıktan kurtulamamıştım demiştim. Ama benden kurtulamayanlar olmuştu yeni görev yerim Ankara'da. Sevgili Hasan Dayımın ve onun güler yüzlü eşi Remziye Yengemin evlerinde kalıyordum ki bu kalışımın düşüncesizliğini ancak uyarılınca fark edebilmişim. Bu hatamdan ötürü çok üzgünüm şimdi. Sıcak aile özlemim ile gereksiz yere yük oluşum hala bir utanç perdesi gibi önümde durur. Ordu evinde yer boşaldığı haberini arkadaşşımdan alınca hemen o arkadaşım bulunduğu beş kişilik odadaki yatağıma geçtim. Geçmemle birlikte sözünü ettiğim Başkent nezlesinden nerede ise terhis olana kadar da kurtulamadım. Ne yazık ki dayım Albay Hasan Güray ve yengem Remziye Güray artık yaşamıyor. Onlara olan saygımı, sevgimi ve minnet duygularıyla iletiyorum.

Yedek Subaylık bitiminde tekstile mi döndüm? Hayır! İstanbul Kültür Sarayı Devlet Tiyatrosunda dekor realizeleri ile memuriyet bağlantısına 1970 yılında yakalandım. Sanatın tam göbeğinde geçen bu çalışma dönemim en keyifli dönemlerimdi diyebilirim. Dekorları Nurettin (Özkönü) ve Mehmet (Sabır) ile realize ederken çok eğlenirdik. Sanatçılarla birlikte dekor uygulamak ne büyük keyifti. 4. Murat oyununun vitray panosunu sahne asansörü ile yukarılara çıkıp uyguladığımız bir gün aşağıdaki provalardan gelen 4. Murat rolündeki Cihan Ünal'ın muhteşem sesi içinde çalışmanın mutluluğunu yaşamıştım. Don

Kişot'un siyah tül fonunu sabah 04.00'de ancak bitirip sofitoya çekmiştik. Ertesi gece Kültür Sarayı ile tüm dekorlarımız da yandı ve bitti. O gece Taksim Meydanında yangını izleyenler içinde sanıyorum ki bir tek ağlayan erkek de bendim. Onca emek; onca sanat, onca anı bir gecede yok oluvermişti.

Ankara'ya turnelere çıkmaya başlamıştık. Dekorlarımızı orada yapıyor ve Stat Otelde kalıyorduk. İstanbul özlemi çalışmanın keyfini kaçırmaya başlamıştı ki Akademiye asistanlık sınavı yapılacağı haberini aldım. Sınava girdim, yabancı dil-çizim-mülakat aşamalarından sonra "asistan" olarak alındım. Devlet Tiyatrolarında başlayan görevim ara verilmeden Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne aktarılmış oldu böylece.

Bu dönem, önceki realizeli (uygulamalı) sanat yolumu daha yaratıcı çizerli sanat alanına çevirmişti. Tekstil tasarımları mı yaptım? Hayır! Karikatür ve çizgi roman yaşamım başladı. Öğrencilik sıralarında asistanlığı hatta hocalığı bile bir meslek dalı olarak görmüyordum. Ama gelin görün ki yol ayırımında kariyer yönünü seçmiş oldum. Yaptığım her çalışmamda olduğu gibi asistanlığı da benimsemiş ve giderek sever de olmuştum. 1973 yılında başladığım "Akademi Giriş Sınavları Yürütme Komisyonu" görevimi yaklaşık on yıl süreyle götürürken asistanlığın gerekliliğini de eksiksiz yürüttüğüm kanısındayım. Gerektiğinde hoca gerektiğinde de hamal böylesi asistanlar çoğunlukla şimdi artık yok. Ne zaman asistanlık yaptı diye sorgularken bakıyorsunuz ki doçent olmuş bile. "AA! Doçent ne zaman?" oldu derken de profesör oluvermiş. Bazıları işte böyle göbekten hoca! Aşamalarını öz verili ve gönülden yapanları tenzih ederim tabii ki. Şimdi düşünüyorum da Bölümün baskı atölyesini Ali Efendi ile üç kez birlikte taşımıştık. Taşıtmadık taşıdık yani resmen hamal gibi yüklendik. Salıpazarı yokuşundan omuzlarımızda çuvalla inerken düşmelerimizi unutmuyorum. Bölümün gerek baskı, gerek dokuma atölyeleri ve gerekse kimya laboratuvarı gereçlerini arayarak-bularak-getirterek-uygulatarak ve bazen de ellerimle monte ederek son hallerine asistanlık dönemimde getirdim.

Akademimizin o zaman "Tevfik Fikret Dikmen" isimli bir Karadenizli doktoru vardı. Rektörlük koridoru sonundaki ufacık bir odada mesleğini sürdürürdü. Babacan esprili ve çok da iyi bir doktordu. Bir gün oğlu hastalanmış ve eşi de ona "Fikret bir doktor getirsek çocuğa!" demiş. Buna çok gülmüştüm o gün. Çok iyi de dosttuk onunla. Bir gün bana bir laboratuvar kurmak istediğini ama okulda bunun için bir tahsisat kaleminin de olamadığını üzülerek anlatmıştı. Ben de ona istediğin malzemeleri yaz bana ver ben kurmakta olduğum "kimya laboratuvarı" adına bunları aldırabilirim demiş ve bunu da gerçekleştirmiştim o zaman Bölümümünden gizleyerek. Eminönü ara sokaklarında arayarak ve teklifler aldırarak tüm gereçleri getirtmiştim. Bugünün "Tevfik Fikret Dikmen Kliniği" işte o malzemelerin alımıyla başladı ve büyüyerek şimdiki haline geldi. Aramızdan erken ayrılmış olan dost ve dürüst Doktor Fikret Beyi sevgi ve özlemle anıyorum.

Ana binaya taşınınca önce baskı, sonra dokuma ve en sonunda da giysi tasarımının bölüm içi yerleşim düzenini oluşturdum ve dalların tüm malzemelerini aldırarak olması gereken yerlere monte ettirdim asistan halimle. Bugünün “moda tasarımı” dalının ilk program ve kuruluş iskeletini 1973 yılında kurgulamaya başladım. Bu arada “Doktora Karşılığı Sanatta Yeterlik” tezini de hazırlıyordum. Bunları niye mi söyledim. Asistanlık dönemimde Akademi eğitim düzeni için özverili olarak çok çalıştım ve başarılı da oldum diye düşünüyorum. Takdir eden ve söyleyen olmadığı ve unutulduğu için yazılı düşünüyorum artık. Yaşam sürenizde başarılı gördüğünüz kişiler için takdirinizi dile getirmek sizi yüceltecektir. Bir sanatçı düşünün, sunduğu performansın karşılığını alkışla ya da takdir ifadeleri ile almak isteyecektir. Ben resitali beğendim ama sonra alkışlayacağım diyebilir misiniz? Deseniz de akılcı ve mantıklı olabilir mi? **O nedenle duygularınızı açık etmekte geç kalmayın derim. Bir şey kaybetmezsiniz.**

1981 yılında Doçentlik tezimi ve 1989 yılında da Profesörlük çalışmamı tamamladım. Aynı sürede Profesörlük unvanlarını alan diğer Öğretim Üyeleri ile Dekanımız Prof. Sadi Diren Hocamız cüppelerimizi giydirdi. Güzel Sanatların hocaları bu cüppeyi pek sürekli kullanmazdı o zamanlar. Oditoryum toplantılarında bile giyen çok fazla olmazdı. Bazıları kolunda getirir ve oturduğu yerde giyerdi. Ben bu tür unvan giysilerinin daha çok “pozitif bilimler” akademisyenlerine daha uygun olduğunu düşünmüştümdür. Öyle ki 1980 öncesinin Güzel Sanatlar Akademisi’ni (İDGSA) ve “hoca-asistan” kimliğini daha da çok sevmiştim. Unvana değil de hocaya saygı ve sevgi benim için daha değerli olmuştur.

Unvansız hocalardan birini anmadan edemeyeceğim. Asistanlık dönemimde baskı dersine gelen Ali Enünlü hocamı çok severdim. Babacanlığı, herkese saygı ve sevgi ile bakışı ve uygulamalardaki pratik bilgileri unutulacak gibi değil benim için. Ondan çok şey öğrendim. İtalyanca ve Fransızca bilen hocamın bilgilerinden çok yararlanmıştım. Kendisi eski kürek şampiyonlarından biri olduğu gibi vücut şampiyonu Ahmet Enünlü’nün de babasıydı. Kansere yenik düştü ne yazık ki. Son anlarında bile fabrikasında baskı masalarının başındaydı. Sürekli ziyaret ederek onun yanında olmaya çalışmıştım. En son durağı olan Anadolu Kavağı iskelesine yakın bir ufak evde çok sevdiği minik köpeği ve eşi ile hayata tutunmaya çalışıyordu. Hiçbir zaman üzüntüsünü ve hastalığını hissettirmedi. O evdeki son görüşümde beni elimden yakaladı ve kendisine çekerek “Üzülme be Aygun hepimiz bir şekilde yaşamı sonlandıracağız. Ben üzülmiyorum ziyaretime geliyor olman beni mutlandırıyor” diyerek beni teselli ediyordu. Çok iyi fıkralar anlatırdı. Hafif kekeleyen oluşu da o heybetli görüntüsünden bir şey kaybettirmezdi. Kekeleyen ile ilgili anlattığı bir anısını hatırladıkça gülerim. En çok “İ” harfi ile başlayan kelimelerde takılırmış. İtalyan Lisesinde okumuş. Eve gelen misafirler de her seferinde hangi lisedesin diye

sorduklarında “İ-İ-İ-...” diye tutulmaktan perişan olurdu demmişti. Onu bir baba gibi çok severdim. Anısına hep saygı duyacağım ve hiç unutmayacağım. İşte söylemek istediğim unvana değil hocaya saygı örneği. Hiç kimseyi unvanı ya da konumu için sayıp sevmedim. Kişiliği ve öğretileri benim için her zaman daha değerli olmuştur. Şimdi ya da ileri bir zamanda bana yararı olabilir düşüncesi ile “yağdanlık” hiç ama hiç olmadım. Konumuna değil onuruna saygı duydum. Bu davranış şeklim beni dışarıdan bakanlara “amma da kasıntı” gibi bir izlenim bıraktığını da biliyorum. Ama elimde değil kişilere mesafeli durmayı hep yeğlemişimdir. Belki de hayal kırıklığı yaşamamam içindir.

Aklımda yer eden hocalarımdan biri de rahmetli Kerim Silivri’dir. Herkese saygılı ve sevecen yaklaşımı ve eşsiz hafıza gücü ile kendisini hep takdir etmişimdir. Akademinin beyniydi desem sanırım abartmış da olmam. Konulara sakın yaklaşımı ve hiçbir zaman öfke sergilemeyişi ile unutulmaz örnek bir kişilik olarak aklımda yer etmiştir. İstanbul muhtarı dense yeridir. Mega kentin en kıyı köşesi bile ondan sorulabilirdi. Bilmediği bir külliye ve tarih hafızasının dışında kalmamıştır diye düşünmüşümdür. Keşke bu hafızanın ve bilgilerin bir kaydını zamanında yapsaydı ya da birileri bunu kayda alsaydı. Kerim Hoca ölmedi o derin bilgi ve anılar öldü bence. Bilirkişilik öğretilerinin de bana ilk hocası olmuştur. Birlikte çok incelemelere katılmıştık. Diğer Bilirkişi dostum Sümer Saldıray’dan da bilirkişi raporu yazım dilini almıştım bir de aklımdan geçeni ve duyguları gizlemeyişini. Bana bu yaşam öğretileri çok yol kat ettirdi. Öğrendiklerimle adliyelerde 1975 yılından bu yana bilirkişilik yaptım. Kendilerine şükran borçluyum.

Bilirkişilikte bu öğrendiklerim sonrasında hâkimliklerce tanınır da olmuşum. Doğrudan adıma da tek kişilik çağrılar almaya başlamıştım. Yaklaşık otuz yedi yıldır yaptığım yazı ve imza incelemelerinde yazıya-kaligrafiye olan ilgim yazı hocamız Emin Barın ile başlamıştır.

Adalet hizmet veren ve ışık tutabilen bu ilgi ile almış olduğum bilirkişilik görevlerini de yapmış olmaktan gurur duyarım. Bazı başarılar rutin ve doğal görülebiliyor. Bilirkişilerin adalet hizmetleri ne yazık ki sadece aldıkları ücretlerle sınırlı kalıyor. Görevlerini başarı ile götüren bu tür hizmetlilerin bir onur belgeleri de olabilmeliydi diye düşünmüşümdür hep. Yaşamda kalıcı olanlar o belgeler ve takdirlerdir bence. Aldığım incelemeleri geciktirmeden vermek ilkem olmuştur hep. Hiç unutmam sabah aldığım bir incelemeyi öğleden sonra raporla iade etmeme “hocam bari tarihini aynı güne yazmasaydınız” demmişti bir yazı işleri müdürü. Çalışmış olduğum adli makamlar beni prensipli ve seri çalışmamla tanır. Alınan görevi en iyi şekilde yapmaya bir örnek de bu bilirkişilikler olduğundan anılarım içinde yazdım tüm bunları.

Bir akademisyen olduğuma daha doğrusu bu yolu seçtiğime göre öğretim üyeliği sürecimden de söz etmem gerekiyor herhalde. Tam dokuz yıl süren asistanlık

dönemimde ağırlıklı olarak “baskı tasarımı ve uygulaması” konusunda çalıştım. O dönemin öğrencileri beni özellikle Salıpazarı binasından hatırlayacaklardır. Üç sınıfın da birlikte eğitim gördüğü büyük ve tek tasarım odasında her öğrenci masasını pek bir ciddiyetle dolaşırdım. Bu cakalı dolaşmalarımın birinde bir erkek öğrenci bana sürekli el ederek yanına gitmemi istiyordu. Ben de hiç acele etmiyor ve ellerim pantolon ceplerinde öğrencilere tashihi vererek bir kasımla ağır ağır ilerliyordum. Ne de olsa asistandım ve de gençtim. Sonunda beni çağıran (sanıyorum ki adı Hasan olan) öğrencinin yanına geldiğimde “işte geldim söyle bakalım” dedim. Verdiği cevapla bugün hala kızarıyorum. “Aygün abi fermuarınız açık” demesin mi? O gün akşama kadar odamdan çıkamadım.

Baskı şablonlarının pozlandırmaları ve yaptırdığım banyo küvetinde yıkanmaları da benim görevim içinde yer aldığından her seferinde banyo odasının kapısı açıldığında önce bir buhar bulutu ve arkasından ben, gençliğimizin illüzyonisti “Zati Sungur” gibi ter kan içinde sınıfın ortasında kendimi bulurdum. Lakı hazırlama, şablona çekme, pozlandırma, yıkama, baskı patını yapma ve baskı uygulamasını oluşturma görevimi hiç yılmadan ve kaytarmadan baskı dersi ve uygulamalarını bir başka hocaya devredene kadar aralıksız sürdürmüştüm. Bağış olmadıkça yeni elek bezleri alma şansımız da olamıyordu o zamanlar. O nedenle işi biten şablonları kostik banyosunda laktan arındırır ve etkisini yok etmek için de sirke asidi ile nötralize ederdim elimle tek tek. Bütün bu çalışmalarda da o koku ve dumanlara maruz kalırdım. Şimdilerde artık bu risklerle karşılaşmıyorsunuz. Şablonlar, laklar ve boya emülsiyonları hazır geliyor eğitim uygulamalarına. Doğru olan da bu olmalı zaten. Ama o günlerin koşulları ile bir şövalyenin bu oluşumlara göğüs germesi de gerekliydi. O şövalye ise hep ben olmuştum o dönemler. Bana yardımcı bir asistan arkadaşım da olamadı. Vardı ama yoktu da! Elini taşın altına koymadan ve risk almadan akademik finale gelenlere bu sözlerim. Bölüm başkanı olduğum sıralarda başucumda düzenli olarak sıralı klasörlere bakarak “İşte Aygün sadece budur!” diyenleredir bu sözüm. Onca özverili uğraşlarımın sonunda benim sıralı dosyalamalarla özdeşleştirilmem beni çok üzmüştü. İlginç olanı da şu ki asistanlık dönemimin bu zorlukları ve şartlarından o günleri yaşarken hiç şikâyetçi olmamam. Bu mücadeleli günlerin sonunda vardığım noktayı hak etmiş olduğuma inanıyorum şimdi. Doçentlik ve sonrasında “moda tasarımı” konularında eğitim vermenin hazzı ve rahatlığı ile emekli olana kadar günlerimi geçirdiğim Mimar Sinan Salonu üzerindeki köşe odada pencereden denizi ve kız kulesini seyredebilmiş olmanın şansını da kabul etmek durumundayım. Emekli olana kadar her gün Avrupa’dan bir diğer kıta Asya’ya bakabilme şansına erişebilmiş olmak geçen zorlu günlere bir ödül diye düşünüyorum şimdi. Artık o oda, oda arkadaşlarım ve yaşanmışlıklar çok geride kaldı. Oda arkadaşlarım olan Betül Atlı ve Bahattin Şeber dostlarımla paylaştığımız anıları hiç unutmayacağım. Oda dışındaki alanlarda da yaşanan keyifli günler, sohbetler ve edinilen dostluklar da anılarımdan hiç çıkmayacak.

Bölümün kurucusu ve ilk hocalarından olan Sabih Gözen her zaman şık bakımlı ve dakik oluşu ile dikkati çekerdi. Ondan aldığım tek şey de şık ve özenli görünmek oldu diyebilirim. Eskiden pek fazla dikkat etmezken onu örnek aldığımdan beri bir cebimde ayakkabı parlatıcısını hep taşır ve tozlu bir ayakkabı ile gezinmez olmuştum. Onun dilinden düşürmediği “aşk olmayınca meşk olmaz” sözü bende farklı çağrışımlar yapmış olmalı ki yaşam sürem içinde tam dört resmi nikâh yapmış oldum! Evliliklerimde hiç deplasmana çıkmadım! Hep kendi sahamda kaldım!

İlk eşim Akademideyken sınıf arkadaşım olan Nermin oldu. Çalışkan ve başarılı bir öğrenci idi. 1967 yılında nişanlanmış ve 1969 yılında da evlenmiştik. Birbirimizi sevmiş ve evlilik yaşantımızda birçok zorluğu birlikte aşmıştık. 17 yıl sonra araya giren karşılıklı bazı olumsuzluklar nedeni ile ilişki incelmış ve o incelen yerden de kopmuştu ne yazık ki. Babası unutulmaz tangoların bestecisi Fehmi Ege'nin sanatçı-saygılı ve esprili kişiliğini hiç unutmuyorum. Kendisini ve sessiz-sakin-cömert-fedakâr eşini saygıyla anıyorum. Onlarla çok güzel günlerimiz olmuştu. Yaşadıkları yer olan Mecidiyeköy'ün o zamanlar her yeri dutluklar olan sakinliğini elli yıl sonrası yani şimdi geçmişte gördüğüm bir düş olarak anımsıyorum artık. O yaşanmışlıklar belleğimin anı sayfalarından hiçbir zaman gitmeyecek.

İlk eşimden olan kızım İdil ve oğlum Güçlü, yaşam akışımda hep yanımda oldular. Onları hiçbir zaman göz ardı etmedim. Yaşam hikâyem içinde sizlere onları ve onların çocuklarını

yani torunlarımı da tanıtmak istedim. Kızım ve oğlum tanıştırmaya değer nitelikli evlatlar oldular. Onlara da yaşam akışımdaki sabır ve anlayışları için teşekkür ediyorum. Şansları ve gelecekleri eşleri ve çocukları ile birlikte açık olsun.

Yaşamınıza bazı olumsuzluklar girebilir. Ama hiçbiri yaşama küsmenizi gerektirmez. Güzel birliktelikler ve yaşanan anılar adına dost kalmalısınız geçmişinizle. Hele arada çocuklarınız da varsa yaşamı daha geniş perspektif içinde görebilmelisiniz. Geçmiş herkes için bir deneyimdir iyisi ile kötüsü ile. O nedenle geçenleri kaybedilmişlikler olarak görmeyin derim.

Yusuf Sadi ve Şule'den çocukları yeğenlerim Sinan-Margit; Armin ve Melis ile ve Berna- Nihat da Yunus ile bu devamlığı sürdürdüler. Bir yeğenim California'ya diğeri Avusturya'ya yerleştiler. Bu dağılma ve göçlerle “gönül haritası” çizildi yeniden. **Aile kökleri nereden geldi ve nerelere dağıldı. Siz de bu aile (şecere) köklerini çıkartın ve göç haritanızı sizden sonrasına aktarmak adına çiziniz derim!**

Eğitim süreci içinde birçok geziler ve birliktelikler yaşadım gerek akademisyen dostlarımla ve gerekse öğrencilerimle. O günler yaşamımızın şarj noktalarıdır

diye düşünürüm. Tam beziyorken bir kutlama ya da birlikte bir yemek tekrar itekler arkandan seni. Günü iyi bitirebilersen gelen güne de iyi başlarsın. Zaman zaman birliktelik albümümü açar ve anılara dönerek yüzleşirim onlarla. Şimdi bakıyorum da hiçbir anı resmimde hiç kimseye kızgın ve de kırgın değilim. Hepsini çok seviyorum. Yaşayanları da yaşamayanları da. Sevenleri de sevmeyenleri de. **Siz de açın anı albümlerinizi ve yüzleşin onlarla. Şimdilerde görebiliyor ve düşünebiliyorsunuz. Bu fırsatı değerlendirin ve bakın anlarınıza sonra da düşünün hazır düşünebiliyorken. Hiçbir olay sizi yaşama küstürmesin.**

**Ezilen çimen bile alınmıyor
yapılandan. Tekrar diriliyor
dikleniyor yaşama.
(ayguno)**

“YAŞANANLAR” sayfalarımı kapamadan birçokanıyla paylaştığım ve sevdiğim öğrencilerimle birlikteki bazı resimlerimi de yaşam sayfama koymak istedim. Onların yaşamında yer almalarını yoluma tutulan birer ışık kaynakları olarak görüyorum şimdi. Hiç unutmadım ve unutmayacağım onları. Şimdilerde böylesi dostluklar yok ne yazık ki. Hatırlayan ve ahde vefa duygularına sahip öğrencilerin sayısı yok denecek kadar az oluyor artık. Dönem bitiminde bile teşekkür eden bir iki öğrenci bulabilirsiniz ne mutlu size. Öğretmenler günü mü? Evet, gazetelerden okuyoruz! Manşetlerdeki ve reklamlardaki ki bu kutlama yazılarını da üzerimize alıyoruz çaresiz!

Bölümümüzde bazı sarsıntılar geçirdiysek de öğretim elemanı dostlarımızla çevreye bir aile görüntüsü sergilediğimizi de söylemek isterim. Bölümün Başkanı Beyhan Hanımın odasındaki aile sohbetlerimizi, cömert kahve ikramlarını hep hatırlayacağım. Hoş Sümer dostumun bu kahve ikramı fasıllarından çok da mutlu olmadığını görüyor olsak da yemek sonrası gelen bedava kahvelerden de vazgeçilemiyordu doğrusu. Onlar da birer anı oldu artık. Öylesi saygılı-dost-enerjik birlikteliklerin de artık kalmadığı görüşümdedir.

Birlikte yaptığımız gezileri de unutmuyorum. Beyhan, Sümer, Esin, Bahattin ve ben Çernobil felaketinin hemen sonrasında her nedense bir Karadeniz gezisi sevdasına düşmüştük. Çernobil’in Karadeniz kıyılarına ne gibi bir zararı olduğunun tespitini de düşünmemiştik ama biletler alındı ve gezimiz güneşli bir günde başladı. Gemide Sabri Berkel hocamız da aynı yolun yolcusuymuş! “Efendum” önceleri keyifli sohbetler yapmıştık güneşin ısıttığı üst güvertede. Ama bu keyif hava kararmaya başladığında bozuluverdi birden. Mitolojide okuduğumuz Siren’ler gerçekleşiverdi kulaklarımızda. Sanki köşe başından birden çıkıvermiş gibi geldi üstümüze dalgalar birbiri ardına. Bir Poseidon Macerası mı yaşayacaktık. Bahattin ve ben perişan olmuştuk ki büyük bir hata

daha yaparak kamaramıza gittik ve yattık. Yatış o yatış. Biz kıpırdayamıyorduk ama valizlerimiz bir o duvara bir karşı duvara gidip geliyordu. Onları tutacak halde bile değildik ki düşünün siz artık o sallantıyı. Akşam yemek saatine kadar yatağa yapışıp kaldık. Bize kalsa sabaha dek yatağa yapışacağız ama yemekte buluşmak da gerekiyordu. Kalktık ve önce ben yemek salonuna gittim sağa sola tutunarak. Arkadan masaya Bahattin geldi gözleri dönerek ve de kıpkırmızı. Yemek öncesi bir çorba vermezler mi! O zaman benim de gözümün döndüğünü hissettim. Sümer’le Esin geldiler mi sofradalar mıydı o zaman da şimdi de hatırlamıyorum. Çünkü Beyhan Hanım getirilen ve tabakta dalga ritmine uymuş olan o çorbayı çok rahat ve hiç sallanmıyormuşçasına keyifle içiyordu. Onu deniz hiç tutmazmış. Sonra gelen Bahattin önce fırladı gitti bu defa. Arkasından ben fırladım kamaraya ve yatağıma. Tekrar yapıştık yatağa ta ki sabah olana kadar.

Trabzon Sümela Manastırında Çernobil’in yağmuru ile ıslanıp Rize tepelerinde de o demli çaylarını içtik bir güzel. Halen sağlam olduğumuza göre ya o zaman etkisini henüz taşııyordu bulutlar ve yağmurlar ya da öyle bir etkiledi ki bizleri 150 yılı devirebilecek süper bir güç kazanmış olduk. İşin en komik yanı da oralardayken farkında olmadığımız bu tehlikeyi döndükten çok sonraları hatırlar oluşumuzdur. Ne olursa olsun o gezimizin keyfini de unutamadık.

Gezi anılarımı kapatmadan önce yaşadığımız bir olayı da anlatmadan geçemeyeceğim. Karadeniz kıyılarına gidince gerçek bir Karadeniz Fıkрасını yaşadık. Rize gezimizde çaylarımızı afiyetle içtikten sonra yukarı yaylalarda halen geleneğini sürdüren el dokumalarını görmek istedik. Bizi gezdiren Rizeli genç minibüsüne bizleri alarak tepelere dokuma tezgâhlarının bulunduğu yere götürdü. Yolda giderken solumuzda öyle uçurumlar vardı ki hepimiz korkuyla suspus olmuş tırsmıştık. Birden Beyhan Hanım o korkumuza tercüman oluverdi. “Ayyy! Bu uçuruma düşersek halimiz nice olur?” diye haykırınca minibüsü kullanan genç “Endişe etmeyin aşağı oraları hepsi bizimdir. Düşsek te kimse bir şey demez!” demişti Karadeniz aksanı ile. Öyle gülmüştük ki bu doğal yanıtta en ufak bir korku kalmadıydı bizlerde. Evet! Fıkralarda anlatılan o Temel var ya gerçek ve orada. Hepsi doğal hepsi içten. Bence Karadenizliler Yurdumuzun rengi ve neşesi. İyi ki de varlar.

Bölümlerin diploma jüri günleri tüm hocaların en ciddi oldukları sahneler olurdu. Bizim aile meclisi de en şık giysileri ve favori eleştirileri ile zamanında öğrencilerin karşısında yerlerini alır ve projelere yönelik etki ve tepkilerini sorulara geçmeden genelde baştan belli de ederdi. Ben bunu samimiyetin ve açık sözlülüğün önüne geçilemez bir dışa vurumu olarak yorumlardım o zaman. Bu değerlendirme şekline de herkes alışır olmuştu. Bazen birbirinden çok farklı olan not değerlerinin ortak noktası Başkanlık odasına girince bulunurdu. Arada sarsıntılar yaşansa bile aile meclisi konumuz hiçbir zaman dağılmamıştı. Ben bunu genç Bölüm Elemanlarının saygılı kişiliklerine de bağlıyorum. Jürilere

meslekten önemli kişilerde davet edilirdi. Onlar da bu değerlendirme sistemine ve eğitimcilere hep saygılı olmuşlardır diye anımsıyorum. Akademi Öğretim Üyeliğim süresince hiçbir zaman notu kıt bir hoca olmadım. Medeni ve aydınlık gençlerimizin zaten baştan yetenekli gelen eğitim akışlarında bir engel oluşturmak bana hep anlamsız gelmiştir. Öğretilerimizi hoca çırak ilişkisi gibi gördüm ve ne veriliyor ise onu aldığımızı da inandım. Aynı şekilde, akademik kariyer akışında da hiçbir öğretim elamanı önüne set çekmedim. Umarım ki geçit verdiğim öğrenciler ve öğretmenler dürüst, saygılı ve aydınlık bir gelecek için yol alırlar.

Eskilerin ahde-vefa dedikleri hatır gönül alma ilişkilerinin giderek yok olmaktan olduğundan söz etmiştim. Bu beklentinin ilerleyen yaşın alingan duyguları da olabileceğini kabul ediyor olsak da o görevi zamanında yapmış olmanın hazzını taşırsınız gelecekte. Bölümün kurucusu Sabih Gözen adının Baskı Atölyesi kapısına yazılmasına Bölümün Başkanı Beyhan Hanımın da desteği ile önyak olmanın, ona ve eşine bu onuru sağlıklarında yaşatmanın keyfini de yaşadım. Akademinin salonunda hocanın bir kolaj sergisinin açılışını yapmış olmak da bir ahde vefa olarak gözüküyordu bana. Şimdi ikisi de yaşamıyorlar.

Akademiden Üniversiteye geçince unvanlarla birlikte görüntüler de değişmişti zorunlu olarak. Cüppeler yapılmıştı her hocaya üstelik siyah muare kumaştan tabi ki bir ödeme karşılığında. Ben ödeme yapmak istemiyorum o nedenle cüppe de almayacağım deme şansına da sahip olamıyorsunuz. Hediyesi de yok! Ayrıca oditoryumda hayati kararların alınacağı görüntüsünü de verirdi o cüppeler. O muare cüppemi emekli olunca ille de yanımda götürmek yerine Bölümümüzde Profesör unvanını yeni almış olan bir öğrencime giydirecek devretmenin daha doğru olacağını düşünmüş ve öyle de yapmışım. Bölüm Başkanı olarak seçilen Kemal Can'a elimle giydirmişim. Neden bu kadar önemsedim bu cüppe devrini dersiniz, yenilerin artık o muare kumaştan yapılamadığından derim! Yıllarca ve onurla taşıdığım cüppemi devrederek giydirmenin gururunu da sahip olarak emekli oldum okulumdan. Kimseyi kırmadan ve kimseye engel olmadan. Umarım o da ileride sırası gelene devreder.

Yaşam akışınız içinde bazı anılar da vardır ki albümünüz içine sığdıramazsınız onları. Ama aklınıza yer etmiş oldukları için de atamaz ve unutamazsınız. Şimdi “günah çıkartma” kapsamı içinde gördüğüm bu anılardan bazılarını “yaşananlar” sayfalarımaya yazarak geriye dönmek ve yüzleşmek de istedim onlarla.

Saniyorum 1971 yıllarıydı. İstanbul yakasında bir özel tiyatronun “pırtık” adlı bir oyununa dekor yapmamız istenmişti. Adını tiyatrosuna veren o sanatçı bey ile de görüşmüş anlaşmış ve emeğimizin yarı parasını da peşin olarak almıştık Nurettin arkadaşım ile. Kalan yarısını da oyunun sahnelenmesi ile birlikte alacaktık. Öyle anlaşılmıştı baştan sözde! Oyunun mizansenine göre panoramik görünümlü bir dekor çizen arkadaşım uygulama aşamaları için de bir marangozla anlaşmıştı. Verdiğimiz ölçülere göre marangoz konstrüksiyonu hazırlıyor bezlerini geriyor ve biz de bir meydan ve çevresinde yer alan

gece kondumsu evlerden oluşan dekoru boyayarak detaylandırıyorduk. İşin acelesi vardı çünkü oyun ertesi akşam perdelerini ilk kez açacaktı. Yani bu nedenle de sabahlamıştık. Biz dekoru realize ederken kulağımız da marangozumuzun çekiç seslerinde oluyordu ister istemez. Arada çekiç sesleri kesilip uzunca bir süre de başlamayınca koşturup bakıyorduk ki marangoz sızmış zavallım. Uyandırıp tekrar gaz veriyorduk ona. Bu şekilde açılışa bir saat gibi bir zaman kala oyunun dekoru bitmiş ve yerleştirilmişti. Son anda oyunun meydan sahnesi için bir kuyu yapılması istendi bizden. İskeleti oluşturduk ve bez alanına da taş etkisi veren boyamayı yaptık. Mizansende kızın kuyunun kenarına oturması da gerekiyormuş dediler. Tamam, ama kız kuyu kenarına bu ilk oyunda oturmasını boyası kurumaz çünkü dedik. Ama kime dedik? Biz sahneden çıktık ki perde açıldı. Yani öylesi ucu ucuna bitti işimiz. Ama gel gör ki durum kıza ya söylenmedi ya da oyunun heyecanı ile unuttu ki oturuverdi kuyunun boyalı kenarına. Eteğinde boyanmış taş efekti ile kalktığında güler misin ağlar mısın? (Bu komik olay daha sonraları göreceğiniz yaptığım iki karikatürüme de yansımış farkında olmadan.) Ne biz ne de marangoz 24 saat uyumamıştık. O ustanın hakkını verip gönderdik. Ama ne yazık ki biz kalan yarı hakkımızı alamadık. Oyun başarı ile sürmüş ama bize verilen söz yerine getirilmemişti. İşte sanatçının kaderi bu dostlarım. Hoş ödeme sözünü veren de bir sanatçıydı ya neyse!

O arkadaşımınla birlikte, Balmumcu semtindeki yeni yapılan ilkokulun camları için vitray işi almıştık. Beykoz sırtlarındaki bahçeli evinde tamamladık ve yaklaşık kırk pencere üzerine elimizle de monte etmiştik. Bize söylenen paramızı da almıştık. Bize söylenmeyen(!) miktarı ise alamadığımızı çok sonraları öğrenmiştim. İşte sanatçının kaderi; görülenle yetinir görülmeyen ise hep üzerinde bir yük olarak kalır.

Devlet Tiyatrolarında Realizatör olarak çalıştığımı söylemiştim. “Don Kişot” oyununun Fransa’dan getirilen yaklaşık 4 metre enindeki siyah tül üzerine yapılan fonunu geç saatlerde bitirebilmiş ve sahne sofitosuna çektirmiştik. O gün eşimin anne ve babası ilk kez evimize akşam yemeğine geleceklerdi. Ama ne yazık ki akşam o çalışmamız nedeni ile eve erken gelememiş ancak sabaha karşı dönebilmiştim. Eşim beni uyandırdığında klozetin üzerinde oturuyor bulmuştum kendimi. Uyuya kalmışım yorgunluktan. Parayı hiç de kolay kazanamıyor bazı insanlar; emekçiler, sanatçılar...

Para kazanabilmek için çok uğraşlar vermiştik. Asistandık ben de genç dostum Cemil Erte de o zaman. Onun evinin alt katında ve bahçedeki atölyesinde vitraylar bakır panolar yapmıştık Çeşme’deki bir yazlık sitenin evlerine. Sandviç vitray dediğimiz iki cam arasına sıkıştırılmış bir uygulama şekli. Eski evlerden, hurdacılardan bulabildiğimiz bütün renkli camları toplardık. Hiç unutmuyorum bir keresinde bir yıkıktan kürekleyerek renkli cam parçalarını el arabasına aktarmış ve arabamın bagajına taşıyarak atölyeye getirmiştik. Bulabildiğimiz mavi-kırmızı-yeşil-lacivert ince katedral camlarını ise özenle ayırır

çalışmalarımızın en vurgulayıcı alanlarında kullanırdık. Elmas kalemlerle kestiğimiz camları beyaz vernikle alt cama yapıştırarak tasarımı yerleştirirdik. İş bununla da bitmez cam aralarına macun çekerek derzler de oluştururduk. Ama bu uğurda da zaman zaman parmaklarımız kesilir gaz yağı ile akan kan camlar arasına da kayabilirdi. Tekrar söker temizler ve devam ederdik. Yerleştirme ve yapıştırma bitince ikinci bir camı alttaki cam ve vitray alanların üzerine örter ve çalışmayı bir kenara kaldırır sonrakine başlardık gece-gündüz durmadan. Tek bir parçanın ağırlığını düşünün artık. Tüm vitraylar ve bakır panolar benim biçare 1973 model Renaul-12 arabama yükledik. (Yaşamımın ilk arabası ki onu tam 20 yıl kullanmıştım 1993'e kadar) Arka koltuğuna vitraylar, üste portbagaja da tahta latalara aplike edilmiş bakır panolar yüklendi onlarca. Artı iki de biz varın şimdi düşünün taşınan onca ağırlığı. Çeşme yoluna kadar dayandı arabam. Hedefe tam yaklaşıyorken ön sağ lastik bu ağırlığa ve cefaya dayanamayarak iflas etti; patladı! Bizler de saf! Krikoyu soktuk alta; bastık koluna ta ki kriko arabanın alt döşemesini delip içeriye "CE!" diye çıkana kadar. Neyse bir şekilde ulaştık ve montajları da elimizle yaparak bitirdik. Paramızı da alarak dönüşe geçtik. Ama çile bitmemiş olmalı. "Eşeğin büyüğü ahırda!" denir ya biz de onu dönüş yolunda görmüş olduk. Ben direksiyonu Cemil'e bırakmış ve yanında biraz sızmıştım ki "Aygün Abi yanan bu kırmızı ışık ne?" sözleri ile fırladım uykumdan. Kenara çekip kaputu açtık ki; vantilatör kayışı da "benden de bu kadar!" deyip terk etmiş soğutuculuk görevini. Tabi motor haşat olmuş. Zar zor bir servise gelebildik nasıl olduysa. O gece tüm motor silindirleri rektifiye edilmiş haşat olan parçalar değiştirilmiş biz de bu sahneyi başından sonuna izlemiştik o akşam. Tekrar yola çıktık ama enerji ve gözler iflas etmiş olarak yarı yolda zar zor bir otele kapağı atıp sızdık tüm gün. Ertesi gün evlerimize dönebilmiş ama ben kazandığının önemli bir kısmını arabamın başına gelenler için kaybetmişim ne yazık ki. Çalışmalarımızın tüm plan ve ana iskeletlerini Cemil Arkadaşımın hazırlamış olmasından; uygulama aşamalarının tümünü onun evinde ve atölyesinde yapmış ve orada da beslenmiş olmanın minneti ile o masrafa ortak etmeyi de istememişim onu. Ayrıca bu çalışmalarda ve yerine montajlama işlemlerinde genç-dinamik ve yetenekli enerjinin çoğunun da Cemil dostuma ait olması bile bana bu ekstra gideri kabullenmeme yetmişti de diyebilirim. Onunla çalışırken öğrencim olmasına rağmen ondan çok şey öğrenmiş; onun tükenmez enerjisi, hoşgörülü ve sabırlı kişiliğinden de çok yararlanmışım doğrusu. Onunla fuar dekorları da yapmış çok şeyleri paylaşmıştık. Bu nedenle o yaşananlar benim için güzel anılar olarak kaldı.

Ama bir iş vardı ki "iyi ki o işi almadık ve yapmadık!" dedirtmişti bana. Neydi mi o? İzmir Fuarının Lozan Kapısı girişine görüntülü ve sesli "İstiklal Savaşı" anlatımlı bir mizanseninin uygulanması idi o dehşet projemiz. Mizansenin akış fikri benden çıkmış her zaman olduğu gibi de Cemil çizimi ve maketi yapmıştı. Kapının girişindeki iki beton direk arasına polyester (fiber) dökümlü bir Türkiye Haritası yapılacak, üste Atatürk'ün dev maskı monte edilecek ve savaşın aşamaları harita üzerindeki ışık patlama efektleri ile ilerlerken fonda Atatürk

Oratoryosu çalacaktı. Kordon'dan gelecek güçlü imbat esintisine önlem için de haritanın ortasında yer alan maskın arkasında da hava akım deliği bile düşünülmüştü. Müthiş ve çok ses getirebilecek bir projeydi bu tasarımıımız. İzmir Enternasyonal Fuarı 20 Ağustos açılışında görüntülenecekti bu dev şölen. İlgili komisyonların onayı da alınmıştı. Atatürk'ün dev maskını kendisi ile görüştüğümüz ve kabulünü de aldığımız hocamız Kenan Yontunç yapacak, Türkiye Haritasını biz orada dökerek monte edecek, ışık akışlarını ve Oratoryo dinletisini de İzmir'in önemli bir elektronik şirketi üstlenecekti. Tüm görüşmeler yapılmış ve onaylar da alınmıştı ki o elektronik firma bunun altından kalkamayız gibi bir gerekçe ile çekildi bu işten. "Diyeceğim ki Allahtan çekilmiş!" Yoksa biz çok çekerdik bu uygulamadan diye düşünüyorum şimdi. Güzel bir projeydi ama gerçekleşemedi. Belki birileri bu görkemli gösteriyi Güzel İzmir'de Fuarın açılışında bir gün yapar. Atatürk ve onun yürekli vatansever askerleri bu gösteriyi hak ediyorlar çünkü.

Cemil Erte dostum işte böylesi yürekli ve yılmaz bir şövalyedir. Ona takılarak bu projeyi uygulamaya kalksaydık belki de ben bu anıları da yazamayacaktım bugün. Dostum yılmadan çalışmaya devam ediyor hala. Allah geçinden versin ama gelecekteki kabri için de mutlaka bir projesi olacaktır diye de düşünüyorum. Katedrallerin o nefis sarı-mavi-mor-yeşil-kırmızı ince camlarını, fırınlanmış lataları, kızıl bakır levhaları, çekiçleri, ıskarpelaları da yanına gömdürecektir uygulamalarının oralarda da devamı için. Tanrı uzun ömürler versin yetenekli ve yılmaz bu dostuma. Onu tanımış ve onunla çalışmış olmaktan çok mutluyum. Anı defterimin ışıkları oldu o yaşananlar şimdi.

"YAŞANANLAR" sayfamı burada kapatmak istiyorum. Ana yol üzerindeki yaşananları kısaca özetledim. Ara ya da çıkmaz yollardaki anılarım bende kaldı ve kalmaya da devam edecek. Diyorum ki gelin ana yoldan bir ara sokağa girelim ve benim farklı dostlarımı da sizlere tanıtayım. Çok küçükken Fenerbahçe'deki evimizde ilk köpeğim "Minik" ile başlıyorum dört ayaklı dostlarıma. O zaman onun çekili bir fotoğrafı yoktu o nedenle Sadi Ağabeyimin bizi resmettiği görüntü ile size tanıtıyorum o güzelliği. İstanbul yakasına geçince bahçesiz de kalıyorsunuz çaresiz. Bu nedenle uzun süre gerçek bir dosttan da yoksun kaldım. Akademi günlerimde tekrar Anadolu yakasına geçmiş ve Sadi Diren hocamdan iki av köpeği almıştım. Kızın adını "Jül", erkek olanın adını da "Sezar" koymuştum. İki kardeş yan yana gelince "Jül Sezar"ı oluştururlardı. Arka bahçemde yaşıyor olmalarına rağmen önce "Julü çaldılar ve arkadan da vicdanlı(!) görevliler Sezarı zehirlediler ne yazık ki. O kaybı unutmak için tazı kırması bir dostu büyüttüm arka bahçemde. Ona çok garip bir isim vermiştik: Şeşe Mene Menekşe. O da adına bizden önce alıştı. Cinsinden olacak yükseklere zıplamayı çok severdi. Ben de kaşınmış olmalıyım ki onu daha da yükseğe atlamaya çalıştırır dururdum. En sonunda arka bahçede gerili çamaşır ipi üstünden de atlayabilir düzeye de getirmeyi başarmıştım. Ama bir gün biz yokken bu yüksek atlama hünerini bahçe duvarını da aşarak tamamladı. Civardaki çocukların anlattığına göre de bir adamın elinde tasma ile yukarılara

doğru ekiştirilerek kaçırılmış Őēē Mene Menekşem. **Bence hemen bir köpek alın derim.**

Yaşam yolumu bir zet olarak anlatmaya çalıştım. Bir deyişle de GÜNAH ÇIKARTTIM. Hani ne demiştim. Anılarımın nirengi noktalarını çıkartıp onları birleştirerek elde edeceğim doğru parçalarının bir araya getirilmesi ile bir resmim çıkacak ortaya demiştim değil mi? Anlatımların sonunda işte oraya gelindi şimdi.

Döndüm nmdeki beyaz tuvale tekrar. Tüm o renkleri palete önce gözlerimle taşıdım. Bir vazo düşündüm öylesine. Yanına da portremi koydum. Yanlarının yanlarına yaşam yolumun ana noktalarını tuşeledim önce. Numaralandırdım anılarımın akış sırasına göre her birini. Adımın harflerini yazdım anılarımın her numarasına ama sevdiğim o Eski Uygur Alfabeleri ile. Birleştirince anı noktalarımı bir diğerine; bendenizin şimdiki resmi, saçı, bakışı ve sakalı ile resimlediğim görüntüsü çıktı nihayetinde. Üstelik bir de fettan vazo eşliğinde.

Size sözünü ettiğim son resmim işte bu. Yaşamışlıkları ile; biraz mahcup, biraz duygulu, biraz örselenmiş, ama mutlu mu mutlu **Aygun Tuğay**

(R-5) OTOPORTRİ